

Valdemar Atterdag.

Drama i 5 Acter

af

Henrik Hertz.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Universitetsboghandler C. A. Reitzel.

Trykt hos kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno.

1848.

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
MAY 11 1964

Naar jeg i denne Tid, efterat omtrent ti Aar ere forløbne siden dette Skuespil første Gang blev opført, bestemmer mig til at udgive det i Trykken, da er der vel forskjellige Grunde dertil; men i Hovedsagen har jeg meent, at det for Øieblikket maaskee mere end ellers turde gjøre Regning paa Læsernes Interesse. Det skildrer for en stor Deel hvad der netop nu bevæger vort Fædreland: Undersaatternes Oprør mod deres retmæssige Konge, politiske og internationale Spændinger, og Strid mellem virkelige eller formeentlige Rettigheder; kun Scenen har forandret sig, og hine Tiders Løsen var et andet end Nutidens.

Æmnet til dette Skuespil er taget fra et Afsnit i vor Historie, der betegnes ved stærke, indre Rystelser, Efterveerne fra Christoffer II's og Interregnets ulykkelige Periode. Rettergangen om nogle, iøvrigt ofte meget betydelige Landstrækninger forvandledes hurtigt til det langt mere betydende Spørgsmaal om Grændsen mellem Kongens og Adelens og Geistlighedens Magt, til en Kamp mellem et stærkt Aristokratie og den ordnende kongelige Myndighed, en Kamp mellem hinanden modsatte Rettigheder. Thi

Adels og Geistligheds Rettigheder vare erhvervede, vel med en ofte tvetydig Adkomst, men de havde Skinnet for sig.

Under hine urolige og tvivlsomme Tilstande var Valdemar Rigets Frelser og Den, der i Sandhed atter bragte Dag over Danmark; til hans betydningsfulde Navn knytter sig Landets fornyede Glands og Magt. Det er ham og hans Tid jeg har ønsket at skildre, Tidens ulykkelige Tendenser og den eneste Frelse, der var at stole paa: Kongens Personlighed og Forsynets Varetægt. Handlingen skulde kun ende tilsyneladende; den skulde indeholde en Spire til en ny Udvikling og tilmed til et nyt Oprør. Jeg vilde forflytte Tilskuerne fra en enkelt afsluttet Begivenheds til et videre historisk Gebeet. Den Slutning, jeg har givet Stykket, og den Replik af Kongen, hvormed det ender, skulde midt under den tragiske Stemning efterlade Forvisningen om et Bestaaende under Forgjængeligheden, en høiere Styrelse, en opholdende Kraft under Landets skrøbelige Forfatning. Danmark har saa ofte havt Leilighed til at erkjende Sandheden heraf, at en saadan Slutning maatte være dobbelt betydningsfuld, og ligesom indeholde vort Lands Historie.

I dette Stykkes Nyhed blev der etsteds yttret, at Jydernes Oprør og de tre Herremænds Drab spillede en for underordnet Rolle i Historien til at kunne afgive Stof for dramatisk Behandling. Men en saadan Paastand kan

kun grunde sig i Ubekjendtskab til vor Middelalders Historie. I Compendier og Lærebøger, der ikke altid ere heldige i at udhæve de rette historiske Accenter, omtales sandtnok Jydernes Oprør og de omtalte Drab enten kun med faa Ord eller slet ikke. Men disse Oprør, der i sig selv ere høist mærkelige — thi vel maa det forundre, at den jydske Adel nu forbandt sig med Landets gamle Fjender, Holstenerne, som de kort forhen selv havde bekjæmpet, og Hansestæderne — disse Oprør medtog næsten Halvdelen af Valdemars Regjeringstid. Det første varede fra 1351 til 1360. Det andet, der ved Allianceer med Udlandet blev af en høist farlig Natur, tvang Kongen til at forlade Riget. Han var i 4 Aar fraværende, og havde imidlertid overladt Omsorgen for Riget til Henrik Bodebusk. Drabet paa de tre mægtige, jydske Herremænd gjorde i sin Tid den største Sensation og var utvivlsomt Foranledningen til det paafølgende Oprør. Kongen, der blev mistænkt for Deelagtighed i Drabet, saae sig nødsaget til, offentlig og i Forening med sin Søn Christoffer og nogle Riddere at aflægge Eed paa, „at han hverken med Raad, Hjælp, Samfund, Villie eller Tilladelse havde samtykt i denne Gjerning, og at han til evig Tid skulde have Mandraberne og elske Knud Bugge som sin Søn." Denne Erklæring havde et Forlig med Bugges Søn til Følge; men Offe Stigsøns Fader, den gamle Stigot Andersøn paa Bjørnsholm, kunde ikke glemme sin Søns Drab, og

var nogle Aar efter en af Hoved-Deeltagerne i den fornyede Opstand.*) Stedet i Middelfart, hvor det tredobbelte Drab foregik, en Løkke ved Stranden, skal endnu vises, og Byens Indbyggere siges endnu at maatte betale, under Navn af Mandebod, en aarlig Afgift. Ogsaa ved Folkesagnet er Erindringen om hiin Misgjerning forplantet. Ifølge dette skulle de røde Skrepper, der voxe i den omtalte Løkke, ikke kunne udryddes, som uforgjængelige Vidner om det udøste Blod.**)

Næst efter endnu at bemærke, at nærværende Aftryk af dette Skuespil, paa endeel Forkortninger nær, ordlydende stemmer med det Manuscript, der 1838 blev indleveret til Theater-Directionen, skal jeg endnu blot tilføie et Par Ord om Stykkets Versemaal.

Digterne saavel hos os som i Tydskland have længe følt sig generede af den femføddede Jambe, der sædvanligt anvendes i versificerede Dramer. Den er vanskelig at behandle correct og med den tilbørlige Fylde og Velklang; en Mængde Ord kunne enten slet ikke anvendes i den, eller kun med en unaturlig Betoning, der er til stor Besværlighed for Fremsigeren. For ikke ret længe siden har en Forfatter udtalt sig over denne Gjenstand i 1ste Bind af Rötschers „Jahrbücher für dramatische Kunst und Lite-

*) Suhms Dk. Hist. XIII. 383.

**) Suhm l. c. 373. J. J. Bruuns „Danske Kjøbstæder" under Middelfart.

ratur". Hans Forslag gaae dog kun ud paa bekjendte Ting, nærmest en Blanding af forskjellige Versemaal efter Dialogens forandrede Characteer, medens det just er eet for hele Dialogen passende, nyt Metrum man har fundet ønskeligt. I Svend Dyrings Huus ledede Æmnet og den hele Sprogtone mig til at danne et nyt, af vore gamle Folkesange udviklet Versemaal, der blev optaget med almindeligt Bifald og var af udmærket Virkning paa Scenen. *) I Valdemar Atterdag har jeg nu paany optaget det samme Versemaal, men med det væsentlige Fremskridt i Udviklingen, at jeg i Reglen har udeladt Rimene. Herved er det befriet for den overveiende lyriske eller dog eleverede Characteer, Rimet saa let meddeler Dialogen, og hvormed et Dramas Grundtone ikke altid er tjent. Paa den anden Side kan man, ved paa enkelte Steder eller i enkelte Scener at gjenoptage Rimet, forlene Dialogen en ny, forhøiet Colorit; thi netop disse Vers, udførte i Riim, vise sig langt mere lyriske i deres Flugt end f. Ex. den femfoddede Jambe, jeg i mine rimede Lystspil har benyttet til Udtryk for meget forskjellige Stemninger.

Fordelen ved dette nye Versemaal ligger i Føddernes ualmindelige Afverling og i den Frihed, der overlades Digteren indenfor disses Raaderum. Da det er udgaaet af en Folkepoesie, der har abstraheret det af vort eget Sprog,

*) Prof. Heiberg har i 1ste Hefte af Perseus underkastet det en omhyggelig Prøvelse.

saa kan det ogsaa uden Tvang optage hele dettes Rigdom. Det udtrykker med Lethed Lidenskabens ilende Heftighed og Eftertrykkets roligere Gang, alt eftersom man lader Jamben, Anapæsten eller Pæonerne dominere. At det mere end alle andre urimede Vers skulde trænge til Rimet for at sammenholdes, kan jeg ikke antage. Sammenholdet bevirkes tilstrækkeligt ved den fortsatte rhythmiske Bevægelse, eller derved at Talen skrider frem i musikalsk Tact. Vore Skuespillere, hvis Autoritet man i denne Sag tør tillægge megen Vægt, sporede Intet til en Mangel i Liniernes Sammenhold; og navnlig udhævede afdøde Dr. Ryge, at Talens Accenter traadte i dem lettere og kraftigere frem end i den femfoddede Jambe. Spørgsmaalet kan da — hvis det skulde vise sig, at dette Metrum fortjente en videre Udbredelse — endnu kun være, om Vers, der oprindeligt ere dannede efter vor Middelalders Folkepoesie, kunne være passende for moderne eller dog fra andre poetiske Sphærer hentede Æmner. Men derom tvivler jeg ingenlunde. Naar jeg hidtil ikke selv har forsøgt det, da ligger Grunden i den tilfældige Omstændighed, at nærværende Skuespil endnu ikke var overgivet til Pressen, og jeg saaledes ikke kunde forvisse mig om det Indtryk, dette nye Metrum vilde frembringe paa det større Læsepublikum. Men hertil haaber jeg nu at have forønsket Leilighed.

Den 29. November 1848.

Valdemar Atterdag.

Drama i 5 Acter.

(Opført første Gang paa det kgl. Theater d. 12 Jan. 1839.)

Personerne.

Valdemar, med Tilnavn Atterdag, Konge af Danmark.
Junker Christopher, hans Søn.
Palne Johnsøn, Marsk.
Ridder Niels Bugge, Herre til Hald-Slot.
Fru Ingeborg, hans Hustru.
Knud, deres Søn.
Agnes, Fru Ingeborgs Slægtning.
Offe Stigsøn } jydske Herremænd og Riddere.
Peder Andersøn }
Barnim, Hertug af Stettin.
Broder Helias, Bernhardiner-Munk fra Esrom.
Tue Lange, svensk Herremand.
Gotskalk, Knud Bugges Svend.
Svend Skøling, Bonde.
Aase, Bondens Datter.
Thorbern } i Niels Bugges Tjeneste.
Ebbe }
En Fisker.
Hofmænd. Jægere. Bueskytter og andre Bevæbnede. Thingmænd. Almue. Fru Ingeborgs og Agnes' Piger o. s. v.

Scenen er i de fire første Acter deels i Viborg, deels i Nærheden deraf, paa og ved Hald-Slot; i femte Act i Middelfart. Mellem tredie og fjerde Act forløber et Par Dage; ligeledes mellem fjerde og femte Act. — Tiden er 1359.

Første Act.

Første Scene.

En fri og aaben Egn. Tilhøire, halvskjult af Buske, en Fløi af Bonden Svend Skølings Huus, med Bord og Bænke foran. I Baggrunden Søe, og fjernt hiinsides Søen Hald-Slot, omgivet af Mure og Taarne. Nedenfor Søen løber Landeveien.

Broder Helias, der sidder ved Bordet og drikker. Ove Lange (i samme Ordensdragt som Helias) staaer længere tilbage og seer nedad Veien. Gotskalk staaer ved Bordet med en Luth i Haanden. Naar Teppet gaaer op, lægger han den fra sig, som om han netop havde hørt op at spille og synge.

Gotskalk.

Er I nu fornøiet, Hr. Pater?

Helias.

Jo.

Din Røst er liflig. Som sagt, det er Skade,
At du rendte fra Esrom. I vor Klosterkirke,

Fra det høie Chor, naar vi menige Brødre
Sjunge til Jomfru Marias Ære,
Der klinger Sangen. Der skulde du hen.

Gotskalk.

Ak nei, Hr. Pater! der hover det mig ikke.
Jeg har det som Droslen, som den fattige Stær,
Som den liden Lærke. Naar man spærrer mig inde,
Saa trives jeg slet. Men i Skov og Mark,
Under aaben Sky, naar det lufter friskt,
Der ligge mig Rimene rede paa Tunge,
Der føie sig Ordene, der kan jeg sjunge.
Der har jeg ofte, naar Soel gik ned,
Og Aftenen sendte Ro og Lise
Til det kummerfulde Sind, digtet mangen Vise,
Som Folk her i Egnen har glædet sig ved.

Helias (spottende).

Du gjør selv dine Viser?

Gotskalk.

Ja, naar jeg har Stunder,
Og naar jeg kommer tilkort med de gamle.
I husker vel endnu Broder Niclas i Esrom?
Han har lært mig at spille paa Luth. Han har ogsaa
Lært mig at digte. Den hellige Bernhard
Glæde ham i Himlen for al hans Fromhed!

Helias.

Amen, min Søn! — Han har efterladt beskrevet
Vort Klosters Historie, et kosteligt Værk,

Paa saa vidunderlig, saa dyb Latin,
At det stundom er næsten plat umuligt
At fatte hans Mening.

Gotskalk.

Vil I høre den Sang,
Jeg har lagt om Niels-Ebbesen?

Helias (seer i Kruset).

Er den kort, min Søn!

Gotskalk.

Den har Maal efter Manden.

Helias (reisende sig).

Ja, saa lad os vente.
En anden Gang, Gotskalk! — Nutildags klinger
En Sang om Niels Ebbesen heller ikke vel.
Tiden har ændret sig. Dengang stod
Jyllands Adelhob fast som et Bolværk
Mod Holsteens Grever. Nu gjør den Forbund
Med Nicolaus, med Henrik Jsern,
Der er' Sønner af Grev Gert, vor gamle Fjende;
Sidder Dannerkongens Bud overhørig,
Og falder ind, Gud bedre det! midt i Fyen —
(med et Sideblik paa Tue Lange)
Og driver tappre Herremænd fra deres Gaarde,
Som om det var Harer.

Tue Lange (afsides til Helias).

I spilder Tiden
Med unyttig Tale.

Gotskalk.

Ærværdige Fader!
De jydske Mænd har vovet deres Hals
For Landet dengang. Jeg tænker, det er Grunden,
At de ønske nu et Ord med i Lauget.

Helias.

Vel muligt. Men I vare jo forligte med Kongen.
Man har sagt, i Nyborg blev Striden bilagt.
Hvi feides der da paany, og saa heftigt?

Tue Lange (afsides til Helias).

Broder Helias! I glemmer, vi skal til Viborg.

Helias.

Giv Tid! Vi har Dagen og Veien for os.

Tue Lange.

Vi snappes op — pas paa — af Rytterne fra Hald.

Helias (i ny Tone).

Saa træk Hætten over Hovedet, og hold Jer ved min Kutte!

Gotskalk (afsides).

Nu blev, synes mig, Broder Helias vred.
(Høit)
I siger, Hr. Pater?

Helias (sagtmodig).

Jeg siger, min Søn ....
Ja, du fatter, at jeg, der lever i Klostret
Og tilbringer Tiden i gudelig Betragtning,
Med Vigilier og Messer, at jeg, min Gotskalk!

Skjøtter lidet eller intet til Verdens Handel
Og kjender knap til den. Nu, jeg er kommen
I vor værdige Abbeds Ærind til Jylland,
Og gaaer stille ved min Stav til Vitskøl Kloster,
Nu er Landet i Oprør, Riddernes Gaarde
Befæsted', og den fattige Almue i Vaaben.
Saa gad jeg dog kjendt et Gran til Sagen.

Gotskalk.

Ak, Hr. Pater, den Sag er vidtløftig. Seer I,
Her er mange mægtige Mænd i Jylland,
Mænd som Ridder Niels Bugge hiſtovre,
Stigot Andersøn, hans Søn Offe Stigsøn og Andre.
Der er evindelig Splid mellem dem og Kong Volmer.
— Nu var det for lang Tid siden afgjort,
At alle faste, kongelige Slotte
Skulde flux rives ned, og ingen bygges op.
Desuagtet byggede Kongen i Randers.
Men saa blev' de jydske Riddere tilhobe
Retskaffens opbragte, kan I begribe;
Gjorde Sag med Holsteen og Mechlenborgs Hertug,
Belagde Randers og tog over til Fyen.
I Vends Herred alene veed jeg de har plyndret
Og brændt sex Gaarde, der tilhøre, troer jeg,
En Herremand, der skal hedde Tue Lange.
Han selv gjorde lange Been og undløb.

Helias (sagte til Tue Lange).

I er hæderlig bekjendt.

Tue Lange (afsides).

Fordømte Munk!

Helias (til Gotskalk).

Men saa kom nok Dannerkongen —

Gotskalk.

Rigtigt, Hr. Pater!

Han blev vred, og han er ikke god, bli'er han vred.

Helias.

Nei, Valdemarus er tidt, som den hellige Fader
I Rom har sagt, valde amarus.

Gotskalk.

Han vandt en mærkelig Seir ved Gamborg,
Hvor den holsteenske Claus nær var bleven fangen
Og misted' et Øie.

Helias.

Det er slemme Tider!
Lyksalig Den, der har fundet en Havn
I Klosterets Stilhed.

Gotskalk.

Det er som man ta'er det.

Helias (betragtende ham skarpt).

Men siig mig, min fromme Søn! hvad gjør du
I dette babelske Vildnis? Hos hvem
Har du søgt en Støtte?

Gotskalk.

Jeg tjener Knud Bugge.

Helias.

Knud Bugge? Niels Bugges Søn paa Hald?
Og han er vel Eet med den Gamle?

Gotskalk.

Troer I?

Helias (hurtig).

Er han ikke?

Gotskalk.

Ja, seer I ... (seer sig om) Hvem er den Pater?

Helias (til Tue Lange).

Min værdige Broder! gak lidt tilside!

Tue Lange (sagte).

Nu lyster det mig at blive.

Helias (sagte, men rø).

I gaaer!
Har I fattet? I lader mig uhindret virke
Hvad mig tykkes Ret til vort Klosters Bedste.

Tue Lange.

I har mig i Jer Magt.

(Begiver sig ind i Huset.)

Helias (seende efter ham).

Det veed jeg, Tue Lange!
(vender sig til Gotskalk)
Nu da, min fromme Gotskalk! du siger,
Den unge Knud Bugge er i Strid med sin Fader?

Gotskalk.

Det har jeg just ikke sagt.

Helias.

Men dog

— Det troer du — deler han ikke hans Mening
I mange Punkter — ei sandt? Som, jeg sætter,
Hans Forhold til Kongen. Tael du kun frit!
Vi er' jo gammelt bekjendte fra Esrom.

Gotskalk.

Ak, værdige Fader! jeg veed kun lidet.
Jeg er kun hans Smaadreng, jeg bærer hans Skjold,
Hans Sværd og Landse, naar vi gaae i Leding.
Jeg er som den Skygge han kaster, den Hund
Der gaaer i hans Spoer. Men saa lidt som den
Kjender jeg til hans hemmelige Tanker.
Han er bedrøvet, det seer jeg; han skyer sit Hjem.

Helias.

Hm!.... Siig mig, var han med ved Flensborg-Bye?

Gotskalk.

Desværre! Der blev vi forladt' af Vore,
Omringed' i Mørket og tagne til Fange.
Men Junker Christopher gav os fri.

Helias.

Tog han Deel i Randers Bestolding?

Gotskalk.

Nei.

Helias.

Men han var dog med i Colding for nylig,

Da Ridder Niels Bugge med Flere holdt Raad
Med ham af Mechlenborg og med Slesvigs Hertug?

Gotskalk.

Nei, hvor kan I troe! — (leende) Men jeg mærker, I kjender
Ei saa lidt endda til Verdens Handel.

Helias.

Hm! Bonden, jeg var inde hos nys, har sagt mig ...
(Efter et kort Ophold.)
Du har din Gang paa Hald?

Gotskalk.

Jeg kommer der daglig.

Helias.

Kanskee vi mødes paa Hald. Jeg har
Et Ærind derovre paa vort Klosters Vegne.
(Venlig)
Min fromme Gotskalk er kjendt paa Gaarden
Og gaaer vel den fattige Broder tilhaande.

Gotskalk.

Det har gode Veie. Jeg skal siden derover.

Helias.

Ja, tael ei om, at jeg kommer.

Gotskalk.

Nei.

Helias.

Endnu er det usikkert, om jeg naaer did.

Gotskalk.

Farvel da! Jeg skal først over til Asmild.
(Skjemtende)
Har I Bud til Nonnerne?

Helias (nysgjerrig).

Hvad skal du der?

Gotskalk.

Fru Ingeborg har nylig stiftet et Alter
For den hellige Birgitte. Det gjælder mit Ærind.

Helias.

Ja, jeg veed, hun er èn gudfrygtig Frue.

Gotskalk.

Det er hun, Hr. Pater! Hun tænker, det er bedre,
Hun har Maanen til Ven end alle Stjerner.

Anden Scene.

De Forrige. Tue Lange og Aase, der komme ud fra Huset.

Aase.

I skal slippe mig, siger jeg.

Helias.

Hvad er der nu?

Gotskalk (til Tue Lange).

Ei, Hr. Pater! lad Bondens Datter i Fred!

Tue Lange (til Gotskalk).

I skjøtter Eder selv!

Helias (afsides til Ture Lange).

Men siig mig, er I galen?

Gotskalk.

Du er ogsaa for ømskindet, Aase!

Aase.

Er jeg?

Gotskalk.

Du har vel glemt, jeg har lovet dig en Brudgom.
Hold dig nu til Pateren. Hans Kjærtegn viser,
Han hjælper dig vel med sine fromme Bønner.

Helias.

Min Gotskalk! hvortil slig letfærdig Tale?

Gotskalk.

Ja, Hr. Pater! en ung, smuk Pige vil giftes;
Og Aase skal giftes; derpaa har jeg svoret.

Aase.

Eders Lyst er at gjække.

Gotskalk.

Nei, nei, pas paa!
Jeg holder mit Ord. Her er fuldtop af Mandkjøn.
En vil have Honning og Mælk, en Anden
Mælk og Honning; og derfor — mærk dig —
Bliver al Mad spiist og alle Piger gifte.
— Nu, Farvel, Hr. Pater.

(Gaaer.)

(Aase tager Ølkruset og flytter Bordet ind.)

Helias
(efter et Øieblik at have betragtet Tue Lange).
Naa, Tue Lange, hvad har I nu besluttet?

Tue Lange.
Jeg mener, det er den høie Tid at vi gaae.

Helias.
Ja, som I gaaer tilværks, var det bedst vi var borte.

Tue Lange.
Broder Helias! jeg er ikke vant at gaae
Som I paa Rævekløer.

Helias.
Seer man!

Tue Lange.
I stikker
Som Katten forsigtigt Kløerne frem
Og føler jer for. Dertil duer jeg ikke.

Helias.
Hvortil duer I da? Til at løbe som Oxen
Buus paa med Hornene; jage Jer en Stage
I Livet for hvert et Skridt I gjør frem.
I en usalig Stund har jeg taget Jer med mig
Og skjult Jer i Klosterets hellige Klædning,
Som I bruger til Skalkeskjul.

Tue Lange.
Det er den vant til.
Hvi jog I mig ind? Tiden faldt mig lang,
Pigen er smuk — hvad er det saa mere?

Helias.

Det er svært at stride med Jer, Tue Lange!
Men ikke sandt? I tænker Morgen og Aften
Paa de sex Gaarde, Bugge har afbrændt?

Tue Lange.

Og af hvilke den største, vel at mærke,
Er skjænket til Esrom Kloster.

Helias (ærgerlig).

Det veed jeg.

Tue Lange.

I kan kjende deraf, vi har fælleds Fordeel.

Helias.

O sancte Guillielme! skjænk mig Taalmod!
— Nu da! og ikke sandt? I har svoret
At skaffe Jer Erstatning ved Magt eller List?

Tue Lange.

Det har jeg. Den Tid mine Gaarde var' brændte,
Min ældste Broder var dræbt, da svoer jeg
I Odensee for St. Bents Alter,
At den Forsmædelse dyrt skulde hævnes,
At Bugge skulde yde mig Bod og Sone
Eller undgjælde selv med Liv og Velfærd.

Helias.

Og mig har I svoret Lydighed, mig
Har I lovet klog og besindig Adfærd,
Imod at jeg bragte Jer trygt til Viborg.

Der skal vi føre Jer Sag for Kongen
Eller sætte Jer Ret igjennem hos Bugge.
Nu er der Stilstand; Kongen er i Viborg,
Og Alt er os gunstigt. I har nu den Fordeel,
At jeg forener min Sag med Eders,
Gjør Eders Velfærd fælleds med Klostrets.
Om en føie Stund, naar I blot vil dye Jer,
Kan I være ved Eders Ønskers Maal.
Men I — I er som en Bjørn, uregjerlig,
I tager med Poter, hvor Andre bruge Fingre.

Tue Lange.

Nu, godt Ord igjen, Broder Helias!

Helias.

Stille!
Det er Bonden der kommer.

Tredie Scene.

Helias. Tue Lange. Svend Skoling, der kommer med et Læderskjold i Haanden og skyder et Kar med Vand ind.

Svend.

Ærværdige Fader!
Jeg hører, I skal videre.

Helias.

Ja, Dagen helder.

Svend.

I skal vel til Viborg?

Helias.

Maaskee.

Svend.

Saa vogt Jer,
Saa tidt I gaaer ud fra Adelveien.

Helias (urolig).

Saa?
Er der ikke Stilstand?

Svend.

Til imorgen Aften.
Men den agtes kun lidt i Tider som disse.
Een af Kongens Ryttere blev dræbt
Iforgaars.

Helias.

Hm! — Du skal jo til Landsthing?

Svend.

Ja — jeg reiser inat.

Helias.

Du har Sag paa Thinge
Med Hr. Peder Andersøn?

Svend.

Desværre.

Helias.

God Lykke.

Svend.

Jeg lover mig kun ringe. Mit sidste Haab

Er at Kongen sidder selv paa Thinget og dømmer.

Helias.

Er Kongen dit Haab? Det er nutildags sjeldent,
Især i Jylland.

Svend.

Ærværdige Fader!
Kong Volmer er streng og myndig, det veed man,
Og det lider Folk ikke. Han holder over Loven
Og Menigmands Ret, og det er man uvant.
Jeg er gammel og har seet den Tid, da Danmark
Havde bange Kaar at vælge imellem.
Christoffer, Dannerkongen, sad uden Magt
Og uden Myndighed hist paa Skanderborg.
Det var alt hans Rige, det var alle de Lande,
Der blev ham levnet paa hans gamle Dage.
Resten af Landet, her norden for Aaen,
Havde fremmede Herrer. Ridderne hjalp sig
Hver som han kunde. Den fattige Almue,
Begriber I, maatte betale Gildet.
Nu er Volmer Konge, og vel er han myndig.
Men enten er mit Øie dumt og sløvet,
Eller denne Myndighed er al Danmarks Lykke.

Helias.

Vel muligt, min kjære Bonde! Kanskee
Du kjender bedre den Sag end jeg,
Der er en eenfoldig Klostermand. Men —

Tue Lange (sagte).

Er I færdig?

Helias (sagte).

Saafremt I har Lyst, kan I gaae.

(Høit)

Men der klages dog over, at Kongen tynger
Adel og Almue med svære Paalæg;
Selv Klosterne skaaner han ikke.

Svend.

Hr. Pater!
I skjemter med mig. Det fatter I bedre.
Naar Hæren skal rustes ud, naar Flaaden
Skal sættes istand mod Rigets Fjender,
Da kræves der Paalæg.

Helias.

Jaja — det er muligt.
Nu, som sagt, god Lykke. Som du er tilsinds,
Kan det ikke feile dig, at Lykken vil føie.

Svend.

Som jeg er tilsinds? — Nei, det troer jeg ikke.

Helias.

Den hellige Jomfru beskjærme dig!

Svend.

Amen!

Helias (afsides til Tue Lange).

Er Bonden betalt?

Tue Lange.

Hvad gjøres det nødig!

Helias.

Det er ei Eders Sag. Betal ham vor Tæring.

Tue Lange.

I har jo velsignet ham. Anden Betaling
Er han neppe vant til hos de hellige Brødre.
(Kaster et Pengestykke til Svend Skøling).
See, der har du Penge.

Helias (afsides).

O, hellige Blasius!
Der har du givet mig et svært Kors at trække!
(Gaaer med Tue Lange.)

Svend (seer efter dem og ryster paa Hovedet).

Det var just ikke smukt af den gode Pater.
(Tager Mønten op og beseer den.)
Den Mønt er fra Erik Menveds Tider;
Hans Billed staaer derpaa, men Præget er slidt.
De stærke Træk i hans strenge Aasyn
Har Tiden jevnet og formildet i Malmet.
Han var en mandig Herre, men vred og hevngjerrig.
Hans kongelige Retfærd var præget ind i
Et Hjerte, der var ubøieligt som Malmet.
Hans Vrede har lagt sig. Tiden og Døden
Har udslettet Præget af det vrede Hjerte.
(Sætter sig hen og udbløder Skjoldet i Vandkarret.)

Fjerde Scene.

Svend Skøling. Hertug Barnim. Peder Andersøn og Følge.

Peder Andersøn (ved Indtrædelsen).
I kan føre Hestene neden om Søen
Og holde ved Bakkerne. Hertugen agter
At gaae tilfods i Aftenens Svale.
(De komme frem

Barnim.
Der altsaa ligger Ridder Bugges Slot.

Peder Andersøn.
Der ligger det.

Barnim.
Det er stærkt befæstet.

Peder Andersøn.
Ikke sandt, min Hertug? Herlige Mure,
Og Volde, Taarne af besynderlig Fasthed.
Hald-Slot taaler mangen en Tørning,
Før den aabner Porten for Dannerkongen.

Barnim.
I har Ret. Dog var det bedre for Landet,
Om disse Porte gav Dannerkongen Ly.

Peder Andersøn.
Nei, nei — jeg formærker, I kjender ikke ret
Valdemar Christophersøn. Faaer han en Finger
I Muren, saa river han Jer Murene ned.
Med ham skal der tales i Frastand, og helst

Med Spyd og Buer.

Barnim.

Jeg kjender ham, troer jeg.

Peder Andersøn.

I agter Eder sagtens til ham i Viborg?

Barnim.

Formodentligt.

Peder Andersøn.

Maaskee har min ædle Hertug
Fuldmagt —

Barnim.

I mener?

Peder Andersøn.

Ei hvad, jeg mener ...
Man taler om Fuldmagt fra Holsteens Grever —
Uagtet Sligt burde vi kjende først.

Barnim.

En viis Mand sætter ikke Lid til Rygter.

Peder Andersøn.

I vil ikke ret ud med Sproget, seer jeg.
(Bliver Svend Staling vaer; i barsk Tone:)
Du her? Hvad gjør du?

Svend.

Strenge Hr. Ridder!
Jeg bløder et Skjold op. Læderet er stivt
Og har krummet sig.

Peder Andersøn.

Det er stivt som du selv,
Stivsindige Gubbe! Ved mit Liv! du skal bøies
Og krumme dig som det Skjold, du bløder.

Barnim.

I er vred paa Bonden?

Peder Andersøn.

Vel har jeg Grund,
Og der er et nyt Beviis paa min Paastand.
Bonden, der før var hørig og lydig,
Stoler nu paa Kongen og sætter sig op mod
Ridderne. — Han har stevnet mig til Landsthing!
(Til Skøling)
Men, laae din Rønne saa sandt ved min Gaard,
Der skulde ikke levnes dig en Splint af den hele.

Barnim (noget utaalmodig).

Jeg frygter, vi forsømme Tiden. Hr. Bugge
Venter os paa Hald.

Peder Andersøn.

I har at befale.
(Til Skøling)
Du vogte dig, faaer jeg dig engang i Tale!
(Han, Hertug Barnim og Følget gaae.)

Svend.

Vogte mig? For Ridderen i Plade og Jern
Har den fattige Bonde hverken Ly eller Værn.

(Gaaer ind.)

Femte Scene.

Et stort Værelse paa Hald-Slot. Døre i Baggrunden og til begge Sider. Et høitliggende Vindue tilvenstre med en Forhøining af et Par Trin.

Agnes og **Gotskalk** komme ind.

Agnes.

Nu, Gotskalk, bringer du Nyt fra Klostret?

Gotskalk.

Jeg bringer en Hilsen fra de fromme Søstre
Og Brev til Fru Ingeborg. Søster Helene
Lader Eder takke for de skjønne Blomster.

Agnes.

Og ellers var der Intet?

Gotskalk.

Nær havde jeg glemt —
Et skjønt Paternosterbaand. Det blev mig skjænket
Af Priorinden, da hun gav mig Brevet.
Jeg har bestemt det for Eder, ifald I vil værdes
At tage derimod.

Agnes.

Behold du det selv.

Gotskalk.

Ak nei, Jomfru Agnes! jeg er ikke saa from,
Jeg er vel for flygtig, altfor verdslig;
Jeg har intet rigtigt Held med at bede.
— Ja, jeg veed, at det er en syndig Tale.

Men tidt, under Bønnen til den hellige Jomfru,
Naar jeg ret vil være from, vildes mine Tanker.
(Rækker hende Paternosterbaandet.)
Tag I derimod. Jeg er bedre tjent med
At lægge min Velfærd i Eders Hænder.
Naar I beder for min Lykke, vil det gjøres som I beder.
Og er det muligt, I kan ønske mig ondt —
Jeg giver mig tilfreds.

Agnes.

Skam dig, Gotskalk!
Du veed ikke selv, hvor syndigt du taler.

Gotskalk.

Tilgiv mig! I seer, jeg trænger til Forbøn.
I forskyder mig dog ikke?

Agnes.

Nei, frygt ikke.
Det er from Pligt at anraabe Himlen
For Den, der er forladt og eensom i Verden.
Din Fader er død, du har ingen Moder.
Der er Ingen, der bønfalder Himlen i dit Sted,
Naar du forsømmer Ottesang og Messen.
Agnes skal bede for den flygtige Gotskalk.

Gotskalk.

Ak, Jomfru Agnes! Eders Godhed er for stor.
Gotskalk er ikke eensom i Verden.
Han har Eder, han har sin unge Herre,
Han er ikke forladt, han har Tvende, han kan elske

Med Troskab og af et hengivent Hjerte.

Agnes (afbrydende).

Det er sandt, du har lovet mig den Vise, du har digtet.

Gotskalk (tager en lille Pergamentsrulle frem).

Her er den, Jomfru Agnes; jeg har bragt den med.
Den kan synges som Axel Thordsøns Vise.
Den har samme Omqvæd; det passer paa Grev Gert:
„Lykken den vender sig ofte om."

Agnes.

Tak; jeg skal see, jeg kan lære den iaften.

(Ebbe kommer ind.)

Ebbe.

Hr. Bugge kommer hid med fremmede Herrer.

Agnes (til Gotskalk).

Siig det til min Faster. Jeg selv gaaer ind.

(Hun, Gotskalk og Ebbe gaae til forskjellige Sider.)

Sjette Scene.

Niels Bugge. Hertug Barnim. Peder Andersøn.
Offe Stigsøn.

Bugge.

Hertug Barnim! velkommen i Niels Bugges Huus!

Barnim.

Jeg takker, Hr. Bugge, og takker Jer dobbelt,
Hvis jeg tør tage Jer flux paa Ordet.

Bugge.

I mener?

Barnim.

Hvis jeg i Sandhed er velkommen.
En Mand kan ikke skilles fra sit Rygte;
Det gaaer jevnsides med ham, trykker ham ned
Eller løfter ham, alt som han selv er det værd.
Men en Mand kan ei heller lettelig skilles
Fra det visse Budskab, han bringer i et Huus.
Den Gunst, han tør vente, stiger og synker
Med Budskabet. Lyder det venligt for Øret,
Da hædres han selv. Men vækker det Vrede
Eller Misnøie, lider han selv derunder.
— Jeg tør ikke troe, jeg er ret velkommen,
Før jeg har røgtet min Herres Ærind
Og I har hørt det med et gunstigt Øre.

Bugge.

Jeg fatter hvad I mener. Dog tael kun frit!
Vi skjelne mellem Manden og det Bud, han bringer.

Barnim (træder et Skridt tilbage).

Mig sender Mechlenborgs Hertug, Albert,
Til ærlig og velbyrdig Mand, Hr. Bugge,
Til hver især, Ridder og Væbner,
Med hvem han staaer i Venskab og Forbund.
Han sender Eder Bud og bliden Tale.
Den ædle Hertug har overveiet længe,
Hvorlunde der fødes Ulempe dagligt

Af disse Feider med Danmarks Konge.
Han ønsker Forlig og Sone. Han raader
Eder, velbyrdige Mænd, til det Samme.

Peder Andersøn.

Forlig med Valdemar? Aldrig, Hertug Barnim!

Offe Stigsøn.

Det vil falde svært at faae det istand.

Barnim.

Det har han betænkt. Han er derfor villig
At være Midler mellem Eder og Kongen,
Og har betroet Sagen i mine Hænder.
Jeg gaaer imorgen til Kongen i Viborg;
Jeg trøster mig til at bevæge Hans Naade
Til Sammenkomst med Eder, til mindeligt Møde.
Det er vel paa Tid, at al denne Feide
Aflægges og stilles, at Landet faaer Fred.

Bugge.

Vel er det høi Tid, Landet faaer Fred.
Men I kan troe mig, Hertug Barnim! troe mig paa mit Ord:
Valdemar ønsker mindst et Forlig.
Han har et stolt, et hovmodigt Hjerte.
Han traadte helst Rigets ypperste Mænd
Under Fødder, naar det kunde gaae som han vil.

Barnim.

I gjør Eders Konge Uret, Hr. Bugge!

Bugge.

Har jeg ikke forsøgt det? For syv Aar siden,
Da Feiden var i Udbrud, fik han mig lokket
Til Kallundborg. Der skulde vi forliges.
Hvad Udfald fik det? Vi var' til hans Spot,
Og maatte gaae hjem med uforrettet Sag.
Aaret derpaa var der atter et Møde,
Og for to Aar siden, da Feiden var fornyet,
Tog vi atter derover — og Alt uden Nytte.
— I skal ikke troe mig, men spørg I Hr. Stigsøn,
Hr. Andersøn —

Offe Stigsøn.

Desværre, det kan vi bevidne.

Barnim.

Saaledes er han ikke kjendt hos os.
I veed, han har været i Pommern med Hæren.
Mechlenborg var dengang i Feide med os
Og fik Hjælp af Jer Konge. Men han mæglede Fred,
Og fik Navn af en klog og duelig Herre.

Bugge.

Hertug Barnim! I kan ikke sammenligne vel
Lante Pommern med Jylland. Saavidt vort Land
Strækker sig, ligger det frit og aabent
For hiint vrede og vildsomme Hav.
Fra umindelig Tld var Kysten udsat
For Vikingers Anfald. Een søgte Tilhold,
En Anden lokkedes af Lyst til Bytte;

Og idelig styrted' fra Holsteen og Slesvig
Sultne Skarer ind over Grændsen.
Klemt' inde som mellem Barken og Træet
Maatte frie og frelse Mænd værne for Landet.
Vi har selv, og med vort Blod, i betrængte Tider
Forhvervet de Rettigheder, vi nu vil hævde.

Barnim.

Og disse Rettigheder nægter Eder Kongen?

Offe Stigsøn (bitter).

Ak nei, Hertug Barnim! han nægter dem ikke,
Han slaaer dem kun hen i Vind og Veir.
Han forhaler Tiden, —

Peder Andersøn.

Og alt desimellem
Beskatter han Landet. Hans kostbare Tog
Snart ind i Tydskland, snart til Sverrig
Har vi redet ud i dyre Domme.
Riddernes Gaarde, fra Slægt til Slægt
Fritagne for Afgift, maae nu holde hid.

Offe Stigsøn.

Han skaaner Ingen, hverken Høi eller Lav;
Og Loven er hans Skalkeskjul. Jord og Fæmon,
Der i Mands Minde har fulgt vore Gaarde,
Bliver nu dømt os fra og lagt til Kronen.

Barnim.

Det er svære Klagepunkter, Hr. Stigsøn!

(Til Bugge.)
Og hvad er nu Eders Fordring til Kongen?

Bugge.
Min Fordring er ikke ny, den er gammel.
Jeg vil, at Kongen skal fæste sig til Riget
Som hans Fader, Kong Christoffer. Jeg vil, han skal give
Tydelig Forpligt hvad han skylder sine Mænd,
Hvad han skylder Klærker og den fattige Almue.

Barnim.
Men den, har man sagt mig, har han givett.
En Beslutning, troer jeg, tagen i Nyborg —

Offe Stigsøn.
Som han aldrig har holdt.

Bugge.
Og som heller ikke gavner.
Valdemar er snu, han forstaaer at krænge
Sine Ord som en Handske, naar det er til hans Fordeel.
Da Kong Christoffer tog Riget efter sin Broder,
Da forlangte vi en Haandfæstning, jevn og klar.
Vi holdt det for ret og gavnligt, at Kongen
Forskrev sig til Riget med Haand og Seigl.
Dengang bestemtes, at fri og frels Mand
Aldrig skulde tvinges til at gaae i Leding;
At Dannerkongen ei maatte feide paa Nogen,
Uden med de bedste Mænds Fuldbord og Villie.
Ingen fri Mand turde han stevne
Strax for sit Retterthing. Brød han herimod,

Da var' vi fri og qvit for vor Eed og Troskab.

Barnim.

Vel tvivler jeg stærkt, at Kongen giver efter
I hvert af disse Punkter; men det gjælder et Forsøg.

Bugge.

Det lykkes os ikke. Vee Den, der vil rokke
Valdemars alvorlige, hans heftige Villie!

Barnim.

Hr. Bugge! jeg undres høilig, at I,
At Mænd, som Hr. Stigsøn, Hr. Andersøn, nægte
At række Haanden til mindeligt Forlig.
Valdemar er tapper, han har Venner i Tydskland.
Hans seierrige Vaaben er' faldne tungt
Over Eder. I mindes Slaget ved Gamborg!
I mindes, han foer frem med Ild og Sværd
Mod Flensborg By.

Peder Andersøn.

Min ædle Hertug!
I er kun underrettet halvt som det lader.
Endnu har han ikke faaet Bugt med os;
Endnu kan han huske vort Indfald i Fyen;
Endnu kan han og hans Lehnsmand behøve
Tid at forvinde Randers Bestolding.

Barnim.

Randers Bestolding? Eders egen By!
En af Jyllands rigeste Stæder!
Den er I stolt af at ængste med Feider?

Vee Danmark, naar Rigets indfødte Mænd
Glædes ved dets Jammer, glædes ved at vende
Braadden imod dets eget Hjerte!
— Og hvad stoler I paa? Jyllands Befolkning
Er kjed af Feiden; den sukker efter Fred;
Den seer daglig sin Undergang for Øie.

Offe Stigsøn.

Min Hertug! vi stole paa vor gode Sag.

Peder Andersøn.

Vi stole paa Bistand af mægtige Mænd.
Greverne af Holsteen, og Slesvigs Hertug
Er i vort Forbund. Erik af Sverrig,
Ja selv Kong Magnus gjør Sag med os.

Barnim.

I stole saa længe paa fremmede Fyrster,
Indtil Den, I har bygget allermeest paa,
Vorder Eder værst.

Offe Stigsøn (forstende).

Mener min Hertug,
Vi kan ikke bygge paa Holsteens Løfter?

Barnim.

Det maa I vide bedst. Den erfarne Mand
Betænker, vor Tid er høist ustadig.
— I ædle Herrer! jeg har rygtet mit Ærind.
Jeg har talt og sagt efter medgiven Indsigt
Alt hvad den redelige Mand kan tale.

I har stoppet Eders Øren for et velment Raad.
Men I staae til Ansvar. I Eders Haand
Er Landets Velfærd, umyndige Børns
Og værgeløse Qvinders Skjebne nedlagt.
I see Jer vel fore! Den Tid kan komme,
Da hverken Seier eller Fred er med Hæder at vinde.
(Gaaer.)

Bugge
(der hidtil har gaaet grublende op og ned, standser ham).
Bliv, Hertug Barnim! I skal ikke beskylde
De jydske Mænd for halsstarrig Stivsind.
Vi skal gjøre som I ønsker, endnu et Forsøg.

Barnim.
Vel, vel, Hr. Bugge! det maa jeg lide.

Bugge.
I skal selv være Vidne til Kongens Møde
Med Jyllands Riddersmænd. I selv skal dømme,
Om jeg har faret med Tant for Eder.
— Hr. Andersøn og Stigsøn er' vel af min Mening?

Offe Stigsøn.
Vi har overgivet Sagen til Eder.

Peder Andersøn.
Det har vi.
Dog synes det mig i al Fald bedre,
Vi gaae til Dannerhof, nu det er nær.
Der kan Jyllands Bisper med os
Overveie Sagen. Den kræver Betænkning.

Barnim.

Nei, ingen Betænkning! I angre det ikke,
At I har lyttet til et venligt Raad.
Af et Møde her, paa Eders egen Grund,
Lover jeg mig meget. — Nu gaaer jeg imorgen
Til Kongen i Viborg, og sender Eder Bud.
Naar Alle vil føie sig, haaber jeg til Gud,
At jeg vorder et Fredens Værktøi for Riget.

(Gaaer.)

Bugge.

Gid det vorde saa vel!

(Til Anderson.)

I vente mig her!

(Han og Offe Stigsøn følge med Hertug Barnim.)

Peder Andersøn (ene).

Et Møde med Kongen! Det skal gavne stort.
Det var aldrig skeet, havde jeg maattet raade.

Syvende Scene.

Peder Andersøn. Fru Ingeborg. Siden Niels Bugge.

Fru Ingeborg.

Er Hertugen gaaet?

Peder Andersøn.

Netnu tog han bort.

Fru Ingeborg.

Hvad var hans Ærind?

Peder Andersøn.

Han har lokket Eders Husbond
Og os Andre til mindeligt Forlig med Kongen.

Fru Ingeborg.

Vor Frue i Karup være lovet!

Peder Andersøn.

Ja ja!
Naar det blot gaaer godt. Niels Bugge og vi Andre
Skal stædes til mundtligt Møde med Kongen.

Fru Ingeborg.

Min Herre med Kongen? Nei, det gaaer ikke godt.
Kan det ikke gjøres om, kan ei Bugge bevæges —

Peder Andersøn.

Nei, Fru Ingeborg! det er ugjørligt.
(Bugge kommer tilbage.)

Bugge
(til Peder Andersøn, tagende ham afsides).

Veed I, her er et Sendebud fra Sverrig?

Peder Andersøn.

Hvad vil han?

Bugge.

Ja, deri stikker det netop.
Han er snu og forsigtig og veier sine Ord.
Han har Noget i Baghaanden, mener Offe Stigsøn.

Peder Andersøn.

Hvor er dette Bud?

Bugge.

Han er nu paa Bjørnsholm,
Hos Stigot, Eders Broder. Kan I vinde derhen
Imorgen efter Landsthing?

Peder Andersøn.

Derpaa tvivler jeg ikke.

Bugge.

Og sende mig betids Eders visse Bud?

Peder Andersøn.

I kan stole derpaa. — Er der ellers noget Nyt?

Bugge.

Hm! Nyt just ikke. Stigot Andersøn mister
Imorgen fem Sogne paa Viborg Landsthing.

Peder Andersøn.

Han mister dem?

Bugge.

Upaatvivleligt. Kongen
Har opdrevet Vidner fra Øster og Vester.
I kjender jo hans Maade.

Peder Andersøn.

Og det skal vi see paa?
Hør, Bugge! i Eders Sted havde jeg aldrig
Gaaet ind paa Forliget. Men godt! — som I vil ...
I skal sande mine Ord. Farvel! (Til Fru Ingeborg.) Farvel!
(Gaaer.)

Bugge.

Nu Ingeborg, vil du tale med mig?

Fru Ingeborg.

Palne Johnsøn, vor Svoger, er inde hos mig.
Han beder om en Samtale med Eder.

Bugge.

Palne?
Nei, Ingeborg, nei! det baader os ikke.
Jeg har Intet at skifte med ham.

Fru Ingeborg.

Min Herre!
I mindes, der maa fattes snart en Beslutning
Med Agnes, min Slægtning. Palne Johnsøn ønsker
At tage hende med, naar han reiser med Kongen.
Hun har Godser i Fyen, nær ved Svendborg.

Bugge.

Som I vil. Hun er din og Palnes Slægtning.

Fru Ingeborg.

Men I veed, vi har talt om .... I veed, der var
Et venligt Forlig mellem Agnes Moder
Og Eder, at vor Knud, naar Agnes blev voxen —

Bugge.

Skal forenes med hende. Det staaer ved Magt.

Fru Ingeborg.

I troer da —

Bugge.

At Knud kan reise med Kongen?
Det kan han. Han følger Valdemar helst.

Min Efterfølger paa Hald bliver han neppe.

(Da Fru Ingeborg tøver.)

Er der mere du vil?

Fru Ingeborg (frygtsom).

Ak, Palne har sagt mig ....

Bugge (utaalmodig).

Hvad har Palne nu sagt?

Fru Ingeborg.

Tilgiv Eders Hustru!
Dag og Nat har jeg stridt med mig selv
Og med mit Hjertes tvivlraadige Banghed.
Min Herre! Eders mandige Hu kan ikke
Fatte den Frygt, der ængster en Qvinde.
I færdes aarle og silde mellem Mænd,
Der tænke som I. Eders Liv henrinder
Under et uroligt, men virksomt Dagværk.
Eders Hustru sidder hjemme. Hendes Andeel er Angst.
Den fødes med Husets stille Sysler.
Som et Bulder om Natten, et Slag paa Porten,
Naar Gaarden er stille, gjenlyder dobbelt,
Saaledes ængster hvert Bud, der kommer,
Hvert Rygte dobbelt mig i min Stilhed.
Anderledes var det, da Feiden begyndte.
Eders Iver rev mig hen. Jeg saae Eders Manddom;
Jeg saae, at de bedste Mænd i Landet
Byggede paa Eder meer end paa Hæren.
Men Aar er' forløbne, Eders Liv forbittret,

Mange, der stolede paa Eder, faldne fra;
Mange betvivle den Sag, vi forsvare.
I har ringe Løn for al Eders Møde.
Mig gruer for Fremtiden. — Nu kommer Palne ....
Hvis det var sandt hvad han siger ... hvis Kongen —

Bugge.

Hvis Kongen —?

Fru Ingeborg.

Ak, Kongen har sagt, han vil sætte
Sit Liv, sin Krone derpaa, at Hald
Skal jævnes med Jorden og I forjages.

Bugge.

Hvor vil du lytte paa den daarlige Tale?
Er Hald et Brædehuus? Gives der i Landet
En stærkere, bedre befæstet Gaard?
Jeg har bygget den selv; dens Fasthed og Styrke
Er bleven til et Ordsprog. Hald er for os
Hvad Hjelm har været engang for Marsk Stig.
Jeg haaber, jeg kan bie Kongen paa Hald,
Enten han vil storme, eller han vil stride.

Fru Ingeborg.

Min Herre! I vide mig den eneste Bøn:
I tale med Palne; han kan bedre forklare —

Bugge.

Nei, Ingeborg! Hidtil har jeg raadet mig selv.
Vil Gud, skal det ogsaa skee herefter.

Palne Johnsøn soler sig i Kongens Straaler.
Hver Dag, der kommer, kan bringe Marsken
En Gunstbeviisning, en Naade. Hvad Under,
At han troer, Alt er gjørligt for Kongen,
Han, der blegner, naar Volmer rynker Panden.

Fru Ingeborg.

Han mener os det vel. I kan troe Eders Hustru.
Ordsproget siger: Før svige de Svorne
End de Baarne; det gjælder i Sandhed om Palne.
Det er ikke fra ham, jeg har min Angst.
Ak nei, man kan vel ængstes og tvivle
Og spørge sig selv: Er det ogsaa Ret
For Gud og Mennesken at staae saa haardt,
Saa yderligt paa vor Sag mod Kongen?
I vredes ikke, min Herre! Betænk,
Vort eneste Haab er Holsteens Grever.
Der er intet Gode ved dette Forbund.
Aldrig, saavidt vi mindes, har Holsteen
Havt venligt Sindelag til Danmarks Rige.
Det har styrket sig ved vor bittreste Nød.
Vi har oplevet begge den trængselsfulde Tid,
Da Greverne var os en blodig Svøbe.
Og nu er det kommet saa vidt, at Holsteen
Er Eders, er Jyllands sidste Tilflugt.
Det er kommet saa vidt, at vi maae ængstes
At dette jammerfulde Haab skal briste.
Min kjæreste Herre! det var visselig velgjort,

Om I atter nærmed' Jer Kongen forsonligt.
Man har sagt mig, der er et Møde berammet:
Giv da efter! gjør Ende paa al den Jammer!

Bugge.

Min Ingeborg! forjag de urolige Tanker!
I lang Tid har vi levet med hinanden,
Deelt Ondt og Godt. Har jeg ikke bevaret
I al den Tid en Dannemands Rygte?
— Det er svært at sige hvad den redelige Mand
Skal helst gribe til under Vilkaar som vore:
Enten harmes i Stilhed, i Stilhed see paa
Den Uret, hvoraf hans Inderste krænkes,
Den Ulov, der voxer langsomt, men daglig
River et Felt af hans Frihedss Vaaben;
See det i Stilhed, tænke, det er bedre,
Han og hans Jevnlige trædes under Fødder,
End at Oprørs-Luen tændes i Landet;
Eller han skal i sit Hjertes Vrede
Væbne sig og tænke, det er tifold bedre,
Landet har Feide, end hiin daglige Brøst.
— Jeg har valgt det Sidste. Der er Ingen, der raader
For den Dag, der kommer. Men jeg skal holde Stand!
End maa det siden gaae som det kan.

(Gaaer.)

Fru Ingeborg.

Jeg vidste det: han er ubøielig som altid.

Ottende Scene.

Fru Ingeborg. Palne Johnsøn.

Palne Johnsøn.

Min kjære Fru Ingeborg! I lader mig vente.
Jeg er ikke meget taalmodig, veed I,
Og min Tid er knap. — Hvad Besked faaer jeg?

Fru Ingeborg (hurtig).

Om Agnes, Hr. Johnsøn? — Jeg har talt med min Herre
Der er Intet iveien.

Palne Johnsøn.

Nu, det er mig kjært.
Det Giftermaal har jeg tænkt paa længe.
Hans Naade, Kongen, har oftere talt
Om Agnes til mig. Han har kjendt hendes Moder
Og agtet hende høilig. Jeg veed, han har nylig
Spurgt sin Kammermester, om Agnes lider vel.
Nu, seer I, Fru Ingeborg! saa mener jeg som saa:
Et Giftermaal som dette kan forsone Hans Naade,
Og med Tiden vorde til Gavn for Alle.

Fru Ingeborg.

Det give Gud!

Palne Johnsøn.

Hun maa reise med mig,
For Godsernes Skyld. Knud kan følge med,
Eller komme til Høsten.

Fru Ingeborg.

Han reiser med Eder.

Palne Johnsøn.

Saa meget destobedre. Nu staaer kun tilbage
— For I seer, jeg har Hast — at I kalder Eders Husbond.
Jeg maa tale med ham.

Fru Ingeborg (noget forlegen).

I har ham vel undskyldt.

Palne Johnsøn.

Undskyldt? Hvad nu?

Fru Ingeborg.

Ogsaa hans Tid er knap.

Palne Johnsøn.

Gud bedre det som han bruger sin Tid.
Det veed man, det er ikke til Rigets Tarv,
Naar Niels Bugge har Ustunder.

Palne Johnsøn.

Skaan mig, Hr. Johnsøn!

Palne Johnsøn.

Ja, jeg maa sige min Mening reentud.
Det er ikke Tider hvor man gjør Omsvøb.
I kan troe mig, min Frænke! Vel er jeg en aflagt
Og udlevet Krigsmand; men Erfaring har jeg,
Og er at stole paa i al min Vandel.
Jeg er ikke som hiin opløbne Sværm

Af tydske Mælkemunde, der færdes til Hove.
De har Eet paa Tungen, et Andet i Hjertet.
Saadan tydsk Letfærdighed skjøtter jeg ikke.
Men derfor bør I ogsaa høre, naar jeg taler,
Og særdeles Eders Husbond. Det er Intet for ham,
At lægge Raad op med Andersøn og Stigsøn.
Vil han høre paa mig, saa giver jeg mit Ord paa,
At han paany kommer i Gunst hos Kongen.

Fru Ingeborg (noget stødt).

Hr. Johnsøn! troe endelig ikke, min Herre
Venter en Gunst for sig eller Sine.
Alt hvad han venter er Kongens Retfærd.
Aldrig har han spurgt om Kongens Naade.

Palne Johnsøn (vred).

Ja, jeg veed det, han slaaer i sin Hovmod Vrag paa
Dannerkongens Naade. Det synes ham bedre
At søge Gunst hos Stigot paa Bjørnsholm,
Den forræderiske Marsk, og hos andre hans Lige.
Men I kan hilse ham, nu har Legen en Ende.
Kongen har været lemfældig, han agter
At fare med Strenghed mod ham, mod Alle,
Der er Forrædere mod Land og Rige.

Fru Ingeborg (opbragt).

Nei, nei, Hr. Johnsøn! I gaaer lidt vel vidt.
Forræder mod Landet var min Husbond aldrig.
Han værner om sin Rede. Det gjør Høgen og Glenten
Saa godt som Duen og den fattigste Graaspurv.

Fred og Feide staaer aaben for Enhver,
For Ridderen som for hans ringeste Svend.
Endnu skal der kjendes i Sagen, om Kongen
Har undt os at nyde Freden i Jylland.
I er ikke Mand til at dømme Niels Bugge.
Hans Navn gaaer vidt over Landet. Hans Rygte
Har endnu ikke lidt noget Skaar. Men jeg mærker,
Frender er' altid Frender værst,
Og nuomstunder helst. — Jeg beder Eder, tie!
I er velkommen, naar I kommer i mit Huus;
Men Tand for Tunge! Niels Bugges Hustru
Er den sidste, der taaler Eders hadske Beskyldning.
(Gaaer ind.)

Palne Johnsøn.

I vil angre det, Fru Ingeborg! troe mig paa mit Ord!
(Gaaer ud ad Hoveddøren.)

Anden Act.

Første Scene.

I Viborg. En Plads eller et Torv med Træer og enkelte Huse. Landsthinget holdes. Inden for det firkantede Rum, der dannes ved Thingstokke, sidder i Baggrunden Landsdommeren og otte Thingmænd, fire paa hver Side af denne. Tilhøire Kongen, Palne Johnsøn, Junker Christoffer og Hertug Barnim. Tilvenstre Offe Stigsøn, Peder Andersøn og Flere.

Bagved Thingstokkene, paa alle tre Sider, er en stor Mængde af Almuen forsamlet. Mellem disse Kongens bevæbnede Mænd. Iblandt Almuen sees **Svend Skøling**, **Helias** og **Eue Lange**, den sidste i ridderligt Costume.

Kongen.

I har nu hørt og overværet Sagen, Hr. Stigsøn!
Jeg haaber, I skal selv bekjende, at Kongen
Er gaaet lovlig tilværks. Vi har ædsket paa Thinge
Vidnesbyrd af gode og ærlige Mænd.

Vi har fremlagt Breve. Vi selv sidde her;
Vi har aflagt Thronens kongelige Smykke;
Som Undersaat, ja som den fattigste Bonde
Gjøre vi kun Fordring paa Lovens Medhold.
Fem Sogne, der ligge under Galtens Herred,
Har Eders Fader, Hr. Stigot paa Bjørnsholm,
I Aar og Dag besiddet med Uret.
Vi har godtgjort, at disse Sogne har tilhørt
Danmarks Krone i mangen faur Dag.
Eders Fader er sternet; I møder i hans Sted.
Hvad har I nu slutteligt at svare til Sagen?

Offe Stigsøn.

Hr. Konge! Min Fader har været Eders Mand
I vanskelige Tider. Han har tjent Eder trolig
I Esthland og ellers, og været paa Eders Bedste.
Mindst havde han ventet, nu han gjøres gammel,
At lønnes af Eder med en Stævning som denne.

Kongen.

Hr. Stigsøn! Hvis Eders Fader har tjent os —
Vi har lønnet ham fyrsteligt. Derom vidner
Hans Rigdom og Magt. Hold Eder til Sagen.

Offe Stigsøn.

Jeg gjentager hvad jeg alt har sagt:
Min Fader har erhvervet Sognene med Rette.
Det var den Tid, da Eders Fader Christoffer
Var død, og Riget var uden Styrer.
Tiden var urolig. Ingen kunde vente

Lovligt Beviis, om Det, han erhverved',
Tilhørte Besidderen ret og lovligt.
Disse Sogne har han eiet uhindret og ustevnt
Henved treti Aar. Han stevnes først nu.
Men Hvo kan bringe Vidner og lovlig Hjemmel
Om en Sag, der taber sig langt i Tiden?

Kongen (heftig).

Hvo kan bringe Vidner? — Guds Død, Hr. Stigsøn!
Har vi ikke bragt Vidner og kongelige Breve?
Har I selv ikke hørt —? Hr. Johnsøn, læs op!

Palne Johnsøn (læsende).

„Anno domini 1359, Fredagen næst for St. Hans-dag, da vor kjæreste Herre, Hr. Valdemar, de Danskes og Venders Konge ...“

Kongen.

Videre! Videre!

Palne Johnsøn.

... „bleve trende, i alle Maader ustraffelige Kongebreve for os fremlagte, det første fra Kong Valdemar, der gav Loven i Danmark, det andet fra Kong Erik, der blev slagen ved Finderup, det tredie fra Kong Christoffer, i hans sidste Regjerings-Aar; efter hvilke Breve det er bevundet og klart for Alle, at fem Sogne, der ligge under Galten-Herred, Brofjerding, og nu ere med Urette og injusto titulo i velbyrdige Mand, Hr. Stigot Andersøn af Bjønsholms Værge, have fra Arilds Tid

fulgt Danmarks Krone og ere ved ingen lovlig Hjemmel kommen Hr. Stigot Andersøn tilhaande."

Kongen.

Har I hørt, Hr. Stigsøn? Hvormed vil I tænke
At gjendrive disse klare Beviser?

Offe Stigsøn.

Det er Eders Gavn, Hr. Konge! at jeg ikke
Kan tænke paa at svække dem.

Kongen.

Der har I Ret.
Men siig ikke mit, siig Danmarks Krones.
Dens Gavn er jeg sat til af Gud og Folket
At paasee; dens Gavn har jeg varetaget nu.
— Og saaledes mener jeg at al denne Trætte
Er lovlig afgjort. Vi paabyde herved
En bestandig Taushed i Sagen selv,
Og skal Intet handles om den, undtagen
For os og vor Foged.

(Til Palne.)

Hvad Sag følger næst?

Palne, Johnsøn.

Nu følger den sidste. Jordegen Bonde,
Svend Skøling, klager over Vold og Hærværk.

Kongen.

Ere Vidnerne hørte?

Palne Johnsøn.

Jo, Eders Naade.

Kongen.

Lad Bonden træde frem.

(Svend Skøling kommer frem.)

Hvad har du at klage?

Svend Skøling.

Hr. Konge! jeg har kjøbt mig neden for Hald
Ved Søen, hvor Adelveien løber forbi,
Et Huus med Vænge og Marker. Det har jeg,
I Mangel af et bedre, gjort til Herberg.
Der finder veifarende Mand et Ly,
Naar Natten falder paa eller Frosten tvinger.
Reiser han videre, giver han mig villig
En ringe Gjengjæld. Dermed er' vi begge
Hjulpne, troer jeg, baade han og jeg.
Nu driver mig en yderlig Nød til at klage
Over Hr. Andersøn, den strenge Ridder.
Han er kommen til vort Huus, med 30 Svende,
Med Heste og Hunde. Kornet red han op
Og brød ind i Huset. Os jog han ud.
Svendene blev drukne, slog sønder mit Boskab,
Væltede Kruus og Tønder, og spildte
Den brune Mjød og den klare Viin.
— Jeg mener, det var en uskjellig Medfart.

Kongen.

Det synes os dog ikke. At en ædel Ridder,

Særdeles en Mand som Hr. Andersøn, drikker
Din Viin og Mjød, maa du regne for en Ære.

Svend.

Gud naade mig for Æren, var det blot ingen Tort.

Kongen.

Sandtnok, han har ødet dit Korn, han har opbrudt
Alle dine Døre — Valdemar Lovfører
Kalder det Hærværk. Nutildags tænker
Ridderen ikke nær saa strengt.
Du og dine Lige, min kjære Bonde,
I er' til for at Ridderen kan trives desbedre.

Svend.

Naadigste Hr. Konge! det er ei Eders Alvor.
I er sat af Gud til at haandhæve Loven.
I har Navn og Rygte for at fare med Strenghed
Mod Høi og Lav, retfærdig mod begge.
Jeg har stolet paa Eder meer end paa Loven.
I vil ikke lade mit Haab staae tilskamme.

Kongen.

Hr. Andersøn! hvad har I at svare til Bondens
Haarde Beskyldning?

Peder Andersøn.

Slet Intet, Eders Naade!

Kongen.

Nu, det maa jeg lide, det Svar er syndigt.
Men I vaere Jer vel! Eders Sag staaer slet.

Det er bevundet for Retten af Dannemænd, seer jeg,
At Bonden har skjellig Grund til at klage.
Søg nu at rense Jer for denne Sag.

Peder Andersøn.

Mit Svar er kort: Naar Ridderen og hans Svende
Reiser gjennem Landet, kan han lidet agte,
Om han rider Bondens Gaasesti ned.

Kongen.

Ei, ei, Hr. Andersøn! jeg tænker, at Bønder
Er ikke Gjæs for det de er' graa.
I kjender Loven. I veed, den er skjærpet.
Ved Dannerhoffet, vi har holdt i Nyborg,
Blev det strengt forbudt uskjelligt at gjæste
Klerker og Bønder.

Peder Andersøn.

Det veed jeg, Eders Naade.
Men tillige veed jeg, I selv har brudt Jer
Saa lidt om Nyborg Beslutning, at vi
Har heller ingen synderlig Agt for dens Bud.

Kongen.

Er det Eders sidste Tilsvar?

Peder Andersøn.

Mit sidste.

Kongen.

Saa er det paa Tid der kjendes i Sagen.
(Reiser sig.)
Der staaer skrevet: Med Lov skal man Land bygge.

Men vilde hver Mand nøies med sit Eget
Og unde Næsten hvad Gud ham beskjærer,
Da trængte man hverken til Lov eller Dommer.
Nu er det ret og velgjort, at Den,
Hvem ikke Gudsfrygt og Kjærlighed til Næsten
Holder til Retfærdighed, at han maa tvinges
Af menige Landslov og Frygt for Straffen.

(Til Anderson.)

I har forsyndet Jer svart mod en hjælpeløs Gubbe.
I har hverken brudt Jer om Skam eller Ulov.
I burde, hvis Loven skete fyldest, dømmes
Til at miste Jer Fred. Men af særdeles Hensyn
Og af kongelig Mildhed ville vi nøies
Med at dømme Jer til Bod og fuld Erstatning
Efter gode Mænds Kjendelse. — Retten er hævet.

Almuen.

Hil Valdemar Konge!

Svend Skøling

(med en taknemmelig Bevægelse).

Naadigste Herre!

Kongen.

Gak hjem til dit Huus og gjør din Gjerning!
Jeg haaber, for Eftertiden skal Ingen
Bryde din Gaardfred.

(Under det Følgende forlade Offe Stigson, Peder Anderson, Svend Skøling og Almuen Scenen. Rettens Tjenere opryкke Thingstokkene o. s. v. Helias, Tue Lange og nogle Bevæbnede forblive i Baggrunden, Kongen og Palne i Forgrunden. Hertug Barnim og Junker Christoffer holde sig noget tilbage.)

Kongen.

Palne, mig tykkes,
Peder Andersøn og din Svoger Offe blev' vrede.

Palne Johnsøn.

Man er sjelden glad, naar Sagen gaaer imod.
Vi har vundet fem Sogne; kan hænde, vi har tabt
En mægtig Mands Venskab.

Kongen.

Aldrig har jeg skjøttet
Om slige Æreforgjætteres Venskab,
Mindst om deres Fjendskab. Lad dem kun mærke,
At Dannerkongen end har Magt i Landet
Og en god Fortrøstning. Lad dem betænke,
At Den faaer at lude, der har lave Døre.

(Til Barnim, der nærmer sig med Junker Christoffer.)

Nu, Hertug Barnim! I gjør os vel Selskab
Paa Jagten. Ei sandt?

Barnim.

Det gjør jeg med Glæde.

Kongen.

I og min Søn Christoffer følges ad.

(Til Palne Johnsøn.)

Lad saa Alt være rede.

Palne Johnsøn.

Eders Naade vil erindre,
At Broder Helias fra Esrom har Løfte ...

Kongen.

Er han her?

Palne Johnsøn.

Han venter netop nu paa Befaling.

Kongen.

Lad ham komme. Jo mere fra Haanden desbedre.
— Palne! vent lidt. Er der ingen Efterretning
Fra Henning Podebusk?

Palne Johnsøn.

Nei.

Kongen (eftertænksom).

Er der ikke?

(Helias og Tue Lange nærme sig. Barnim og Junker Christoffer gaae. Palne Johnsøn trækker sig tilbage.)

Helias

(affides til Tue Lange, mens Kongen hilser paa Barnim).

Lad nu mig tale først med Kongen.

Tue Lange.

Som I vil.

Kongen (til Helias).

Vor Marsk har sagt os, I har en Klage.

Helias.

Paa mit Klosters Vegne, naadigste Konge.

Tue Lange.

Og fremdeles paa mine, Hr. Konge!

Kongen.

Hvem er I?

Helias.

Tue Lange, Herremand fra Fyen. Hans Klage
Er tildeels forbundet med min.

Kongen.

Saa tael!

Helias.

Sagen, Eders Naade, betræffer en Fordring,
Vitskøl- og Om-Kloster har til Hr. Bugge
Paa hans Huusfrues Vegne. Fordringen angaaer
En Mængde Jorder og Gods, jeg har her
Vidtløftig beskrevet. Alt dette blev
Velvillig skjødet til Klostret i Om
Af Peder Vendelboe Drost, Fru Ingeborgs Fader.
Vel havde Drosten forinden pantsat
Til Kapitlet her i Viborg de samme Jorder,
Men givet Om en beskreven Fuldmagt
Til at indløse samme. Jeg beder Eders Naade
Lægge Mærke hertil: Om-Kloster fik
Rettighed til Indløsning. Denne Fuldmagt,
Samt Skjødet og Alt hvad dertil hører
Blev gjemt i Vitskøl, der er Moder til Om,
Og hvis Pligt det er at paasee dets Tarv.
Vitskøl igjen er en Datter af Esrom;
Eders Naade veed, det er anlagt og bygget
Af Brødre fra vort Kloster. Altsaa maa Esrom
Atter tage sig af Om og Vitskøl.
— Eders Naade fatter?

Kongen
(der har hørt opmærksomt til).
Bliv I kun ved.

Helias.
Nu har Kapitlet og Kannikerne hersteds
Faaet Pantsætnings-Summen betalt af Hr. Bugge,
Og altsaa overdraget ham deres Ret.
Hr. Bugge har atter skjødet al Jorden
Til Nørreklosters Munke. Han nægter standhaftigt
At vide noget om den første Skjødning,
Han nægter, at Om har Indløsnings-Ret.
Der er skrevet i lang Tid og verlet Breve
Mellem os og Kapitlet; jeg har været imorges
Hos Hr. Bugge paa Hald; — men til ingen Nytte.

Tue Lange (sagte til Helias).
I glemmer mine Gaarde.

Helias (ligelebes sagte).
Retnu skal de komme.

Kongen.
Broder Helias! den Sag er saare forviklet.

Helias.
Desværre; især da den skrevne Fuldmagt
Samt Skjødet er tabt, aldeles tabt
I Vitskøl, man veed ikke ret hvorledes.
Abbeden er from, han er mærkelig from,
Men eenfoldig som en Due. Vort Kloster har tænkt paa,
At sætte i hans Sted en erfaren Broder.

Kongen (smilende).

Maaskee Broder Helias?

Helias.

Ifald saa var,

Saa er det min Pligt at adlyde Klostret.

Kongen.

Ih nu, hvorfor ikke? Der er atter en Dag!
Abbeden i Øm har været, om jeg mindes,
Kjeldermester i Esrom.

Helias.

Det har han, Eders Naade.

Kongen.

Men siig, hvorfor har Eders Kloster ikke
Bragt Sagen for Landsthing, nu jeg er her?

Tue Lange.

Eders Naade! Broder Helias mener, at Klostret —

Helias (forskrækket).

Nei, brave Tue Lange! det mener jeg ikke.
(Sagte)
I skal tie, har jeg sagt. (Høit) Eders Naade vil indsee
At Sagen er noget svær at bevise.
Vi har stolet mere paa Underhandling.
I ældre Tider var den Ting let.
Under Eders Fader (hvis Sjæl Gud have!)
Var Kloster og Kirke høit i Ære.
En Abbeds Udsagn, hans hellige Forsikkring

Gjaldt mere for Kongen end Vidner og Breve.
(Lidt spydig)
Nu har Eders Naade, som vitterligt, indført
Rettergang i Landet. Alt tages strengt.
Det er saare priseligt —

Kongen (alvorlig).

Det skulde jeg mene.

Helias.

Sandtnok. Men Eders Naade vil mindes,
I har lovet høitidelig Vitskøl Kloster
Gunst og Beskyttelse —

Kongen.

Selv imod Loven?

Helias.

Det siger jeg ikke. Dog kan man mene,
Eders Sjæls Frelse beroer paa Løftet.

Kongen.

Af den Mening er jeg ikke.

Tue Lange (afsides til Helias).

I trækker
Tiden i Langdrag. I glemmer jeg er her.

Helias (til Kongen).

Imidlertid er vort Kloster langmodigt.
Det tænker idelig paa Kongens Bedste.
Eders Naade vil erindre, I skylder vor Abbed
Totusind Mark Sterling, der nu forfalde.

Han er beredt til, ifald han svies,
At forlænge Fristen.

Kongen.

Nu, det er mig kjært.
Abbed Andreas har skrevet mig til
Og nægtet mig Frist. Han behøved' dem haardt
Til Klostrets Bygning. Saa meget desbedre.
Feiden her i Jylland koster os meget.
Nu seer jeg, hans Trang er ikke saa stor.

Helias.

Eders Naade mener da, Vitskøl-Kloster
Kan haabe —

Kongen (bestemt).

Nei. Det gaaer over min Magt.

Helias.

Hr. Andreas har meent det Samme. Han sagde:
Kongen har ondt med at bytte sig selv
Mod de jydske Mænd — endsige vort Kloster.
Jeg har modsagt Hr. Andreas, har sagt, han tog feil.

Kongen.

Nei, Broder Helias! misforstaae mig ikke.
Hvis Eders Fordring havde Lovens Medhold,
Ved St. Søren i Rye! Hr. Bugge skulde tvinges
Til at adlyde Loven. Jeg har viist dem idag,
Jeg forstaaer at sætte min Ret igjennem.

Tue Lange (sagte til Helias).

Hvis I vil ikke tale, taler jeg selv.

Kongen (gjort opmærksom).

Eders Ledsager har en anden Klage?

Helias (med et Suk).

Ja, det har han, Eders Naade! Krigen i Fyen
Og Jydernes Indfald har skilt ham ved Alt.
Hr. Andersøn og Bugge har et stort Ansvar.
De har nedbrændt hans Gaarde; selv blev han tvungen
Til en skammelig Flugt — han er ellers stridbar;
Og from og gudfrygtig. En af disse Gaarde
Har han skjenket til Esrom.

Tue Lange.

Egentlig min Broder.
Han selv maa vide, hvorfor han har gjort det.

Kongen (til Tue Lange).

Hvad begjærer I nu?

Tue Lange.

Jeg begjærer Erstatning
I Guld og Sølv eller jevngodt Gods,
Samt Dannemænds Bod og Knæfald paa Thinge.

Helias (sagte).

I tager Munden for fuld.

Kongen.

Ei, Tue Lange!
Kan det ikke være mindre?

Tue Lange.

Ja, Eders Naade,

Jeg mener, Ridder Bugge fortjener ei Skaansel.
Hvis Eders Naade vil værdiges at lytte
Til mit ringe Raad, da troer jeg, man skulde
Jage Bugge fra Hald det snareste muligt.

Kongen (med Latter).

Ja, ved vor Frue! Eders Raad ere gode;
Det var vel det bedste. — Nu, slaae Jer tiltaals!
Vel muligt, vi snart give Landene Fred.
Der tænkes paa Forlig. I saa Fald vil vi
See til hvad der ogsaa kan gjøres for Eder.
Nu maa vi forlade Jer. Vi skal paa Jagt.
Har I Lyst at gaae med?

Tue Lange.

Jeg takker Eders Naade.

Kongen (skjemtende).

I, Broder Helias, bliver vel hjemme.

Helias.

Mit hellige Kald ...

Kongen.

Jeg veed det, jeg veed!
De værdige Brødres Vildbane ligger
Udenfor Skoven. Deres Jagt er stille.
De jage hverken med Falk eller Mynder.
Og dog gaae de sjelden Glip af Byttet.
— Nu, bliv ikke vred; min Lyst er at skjemte.

(Til Palne Johnson, der igjen nærmer sig.)

Kom, Palne, kom! Lad sadle min Hest!

Morgenens Dont er endt. Din Konge
Trænger til at opmuntre Sindet. Jeg længes
Efter at indaande Luften i Skoven,
At følge med Hjorten over Marker og Bakker.

(Gaaer med Palne Johnsen og Følget.)

Tue Lange

(til Helias, idet han følger efter Kongen).

I bliver neppe dengang Abbed.

Helias.

Kan være.

(Afsides.)

Een Udvei staaer tilbage. Prøve den kan jeg.

(Gaaer.)

Anden Scene.

Egnen udenfor Svend Skølings Huus.

Knud Lugge og Gotskalk komme ud fra Huset.

Gotskalk

(førende Knud ud ved Haanden).

Min kjæreste Herre! kom ud i det Frie!
Derinde hos Bonden i hans lave Stue,
Der falder Loftet paa Hovedet og trykker
Tankerne til Hjertet; og det er ikke godt.

Knud.

Troer du, de Tanker, der trykke mit Hjerte,
Forlade mig her?

Gotskalk.

De svales af Luften.

Jeg veed det af Erfaring. Ogsaa jeg kan være

Mismodig, ret bedrøvet, kan I troe.
Men kommer jeg først i det Frie, da er det
Som alle Træernes Blade hvisked
Mig Trøst og Mod og bad mig at haabe.

Knud.

Gid al min Kummer var let som din!

Gotskalk.

Ak, siig ikke det!

Knud.

Hvo kommer derhenne?

Gotskalk.

Det er Jægere, seer jeg. Jeg kjender dem ikke.

Tredie Scene.

De Forrige. Junker Christoffer, fulgt af et Par Jægere.

Christoffer

(til En af Følget, idet han træder ind).

Her løber jo Veien. Kom, her er Folk.

(Bliver forundret Knud vaer).

Er det Eder, Knud Bugge?

Knud (overrasket).

Junker Christoffer!

Christoffer.

Skal jeg træffe Jer her! I kommer som kaldet.
Jeg er kommen forud for min Fader paa Jagten

Og skilt fra de Andre. Hald-Slot er nær;
Saa er det bedst, man er lidt forsigtig.

Knud.

Desværre, I har Ret.

Christoffer.

Nei, nei! jeg har Uret.
Jeg glemmer, at I er Niels Bugges Søn.
Men I veed, jeg mener intet Ondt —

Knud.

Det veed jeg.
At jeg aander frit og vansmægter ikke
I Fangenskab, skylder jeg Eders Høimod.

Christoffer.

Tael ikke derom. Lykken har Luner.
En anden Gang kan I gjøre mig Gjengjæld.
Men erindrer I hvad vi sidst taltes ved,
Aftenen førend I gik fra Leiren?

Knud.

Jeg erindrer det. Men min Fader er ikke
Let at bøie.

Christoffer.

Ja min ikke heller.

Knud.

Eder han agter. Hvis I var Konge, —
Jeg troer, han gav efter. Alles Hjerter
Vinder Eders Mildhed

Christoffer.

Hvis jeg var Konge?
— Knud, naar en Mand skal styre Rigets
Mægtige Roer, da troer jeg, han bliver
Streng og barsk alene ved Tanken,
At han ene raader over Alles Velfærd,
At mild Eftergivenhed, en Dreining af Roret
Kan bringe ham og hans Fartøi paa Klipper.
Det er ikke godt, mens Hjertet endnu
Er ungt og blødt, at sættes til Konge.

(Leende.)

Men endnu har jeg Tid. Kommer Aar, kommer Raad.
Lad os kun holde sammen. Vi er' unge begge.
Endnu er vi ikke sat over Meget,
Endnu kan vi ynkes over Andres Qvide.
Tael I med Eders Fader, jeg taler med min,
Maaskee vi bevæge deres strenge Hjerter.

Gotskalk

(der har trukket sig tilbage, nærmer sig hurtigt og siger sagte til Knud:)

Min Herre! jeg øiner Eders Fader; han kommer
Med Stigsøn og fulgt af nogle Mænd.

Knud (ligeledes sagte).

Min Fader!
Tael ikke derom!

Christoffer.

Er der Ugler i Mosen?

Knud.

Der kommer nogle Skytter fra Hald. Det var bedst,

Om I fulgte med mig. Jeg kjender hver Sti.

Christoffer.

Godt; som I synes.

Knud (til Gotskalk).

Du bliver her.

(Han og Christoffer gaae.)

Gotskalk (ene).

Hvor han er munter og tilfreds, den ædle Junker!
Hvo der var som han! Han er fri og frank,
Han er Kongesøn, og jeg — jeg er Ridderens Svend.
Hvad han begjærer, det skeer som han vil.
Riget skal han arve; han har Land og Borg.
Jeg veed ikke Den i Verden er til,
For hvem jeg tør klage min Sorg.

(Gaaer ind i Huset.)

Fjerde Scene.

Niels Bugge, Offe Stigsøn og et lidet Følge, der holder sig i Baggrunden. Siden **Thorbern.**

Bugge.

Min vakkre Svoger! Jeg miskjender ikke
Eders velmeente Raad. Men troe mig, her maa handles.
Vi har med en Mand at gjøre, der lurer
Paa hvert af vore Skridt, og ei let forknyttes.

Offe Stigsøn.

I mener da, vi skal fornye vort Forbund
Med den svenske Kong Erik?

Bugge.

Det mener jeg, Offe!
Det hjælper lidet at eventyre Lykken,
Naar man ikke selv vil tage Haand i med.
Kongen maa see, vi har Magt og Evne.
Os maa han frygte — eller vi frygte ham!

Offe Stigsøn.

I troer, man kan stole paa Erik?

Bugge.

Det troer jeg.
Uagtet han er ustadig, ja selv underfundig.
Men han hader Valdemar, der nærer Spliden
Mellem ham og hans Fader, Kong Magnus. Et Forbund
Med os er ham velkommen. Pengene, han kræver,
Maa skaffes tilveie. Kun staaer jeg paa,
At Intet sendes ham, før han har viist os
Lidt mere kraftigt end sidst hvad vi
Har at vente fra ham, — og helst et Indfald
Paa Sjælland og Øerne. Derved tvinges
Valdemar til at søge vor Hjælp,
Og jeg mener, at saa kan vi sætte Vilkaar.

(Thorbern kommer.)

Thorbern (til Bugge).

Hr. Ridder! I vogte Jer! Dannerkongen kommer
Med et talrigt Følge. Han er lige ved Hegnet.

Offe Stigsøn (bestyrtset).

Dannerkongen?

Thorbern.

Han er paa Jagt.

Offe Stigsøn.

Niels Bugge!
I lyde mit Raad! Oppebie ham ikke.

Bugge (til Thorbern).

Hvor mange Folk har han?

Thorbern.

Der er Jægere fuldtop,
Og nede ved Bakken henved hundrede Skytter.

Bugge.

Han er nu for nær. Hør Hundene og Hornet!
Hvis jeg gik, var det Flugt.

Offe Stigsøn.

I vover at blive?

Bugge.

Lad Valdemar kun see, at jeg vover at blive.

Offe Stigsøn.

Det bliver Eders Ulykke.

Bugge.

Vi har jo Stilstand.

Offe Stigsøn (der seer ud).

Ved St. Margreth' i Asmild! der er han allerede.
(Han og Bugge med Følget trække sig noget tilbage.)

Femte Scene.

De Forrige. Kongen. Hertug Barnim. Palne Johnsøn. Tue Lange og et stort Følge af Hoffolk og Jægere. Siden Aase.

En Jæger (der gaaer forud).

Her kan Eders Naade faae en Forfriskning.

Kongen.

Det var vel, min Søn! det kan vi behøve.

Tue Lange.

Det er saa varmt, Eders Naade, at Ravnen gaber.

Kongen.

I har Ret, og Jagten vil heller ikke gaae.
Vi har Uheld med os.

(Aase kommer ud med Kruus og Bæger).

Aase

(rækkende ham Bægret).

Naadigste Herre!

Kongen.

Tak, mit Barn!

(Drikker og giver hende Bægret igjen.)

Ei! du er fiin og fager.
Og velvoxen, Barn! (Til Palne.) Hun ligner Tove.

Palne Johnsøn.

Meget sandt, Eders Naade! En mærkelig Lighed.
Hun har samme Høide.

Kongen.

Nei, Tove er mindre.

(Til Aase.)

Men du har Dine, min Glut, skjelmske som Toves.
— Afsted, I Herrer! Afsted til Jagten!
Det maa nu være til, at Lykken føier
Os meer end hidtil.

(Idet han gaaer forud for Følget, opdager han forbauset Bugge og Etigsøn.)

Hr. Bugge! I her?
I vover at træde for Dannerkongens Aasyn?

Bugge

(kommer frem, ledsaget af Etigsøn og sit Følge.)

Eders Naade seer det.

Kongen.

Og I frygter ikke
Vor krænkede Høiheds Vrede, Niels Bugge?
I blues ei ved at krydse vore Veie?

Bugge.

Jeg mener, jeg har ikke Grund til at blues.

Kongen.

I har ikke Grund? Guds Død ...

Palne Johnsøn (angstlig).

Eders Naade —

Kongen.

Tie stille, Palne Johnsøn!

Barnim.

Jeg forener mine Bønner
Med Hr. Johnsøns ...

Kongen.

Hertug Barnim! I veed ikke — dog,
Hr. Bugge har Ret. Vi er' nærved hans Gaard.
Vi bør dæmpe vor Vrede. Det er os, der bør gjøre
Undskyldning for ham.

(Til Bugge.)

Men I har jo ønsket
En Sammenkomst med os, har forlangt vort Leide.
Det forundes Eder nu. Vort kongelige Ord
Tilsiger Jer Trygbed. Hvad har I paa Hjertet?
Har En af Eders Naboer nedrevet Skjellet
Imellem Eders Jorder? — Min kjære Hr. Bugge!
For den Sag gives der Sandemænds Tog.
Man bemøder ei Kongen, hvis Tid er viet
Til Rigets Sysler. — Er I truet med Feide
Og vil ikke tage Jer selv tilrette,
Men stoler paa Kongen og Loven? — I tier?
Jeg veed, hvorfor I tier. Her handles ikke
Om Sandemænds Tog, om Riddernes Feider.
Os er det, os, al Danmarks Styrer,
Der stevnes til Møde med En af sine Mænd.
Mænd, der i Aar og Dag have stemplet
Mod os og vort Raad, forlange nu Trygbed,
For at stride med Ord, da det ikke vil lykkes
At stride med Sværdet. — Saa tael da, tael!

Vi har givet den ædle Hertug vort Løfte.
Hans Forbøn skylder I, at Kongen glemmer,
Han er Rigets Herster. — Hvi taler I ikke?
I er ikke forberedt?

Bugge.

Jo, Eders Naade!
Det klages for Gud, jeg er forberedt vel.
I syv Aar har I givet os Tid
Til at grandske vor Tilstand, at kjende klarlig
Vor krænkede Ret i dens hele Dybde.
I syv Aar har Eders jydske Mænd
Uafladeligt ventet at høres af Eder.

Kongen.

Og i syv Aar, kan I føie til med Sandhed,
Har I og Eders Venner feidet paa Riget,
Budt Almuen op, sendt Vidie og Brand
Rundt om i Landet, og i daarlig Blindhed
Indkaldt fremmede Herrer i Jylland.

Bugge.

I Nøden søger man Hjælp, hvor man kan.
Men paa Land og Rige har vi aldrig feidet.
Eder, Hr. Konge, har vi reist os imod,
Og først, da mindeligt Forlig og Sone
Var prøvet og prøvet paany, men forgjæves.
Vi har tilbudt at staae Eder bi af vort Gods,
At tjene Jer i Krigen meer end vore Fædre;
Men kjæmpet for vore Friheder, kjæmpet

For al vor lovlig erhvervede Ret.
Den er ikke greben af Luften, men hjemlet
Ved Statuter og ved Eders eget Tilsagn.

Kongen.

Ja, det ligner Eder Alle. Jeg har offret alt Mit.
I tænke først og sidst paa Eder selv.

Bugge.

Af Ridderens Velfærd afhænger Landets.
I Fred og Feide veier han meest
Og agtes for Alle. — Men I glemmer, Eders Naade!
Har vi klaget bittert over idelig Indgreb
I vor egen Ret, vi har ikke desmindre
Talt til Bedste for Borger og Almue.
Vi har meent og mener endnu, at Sjællands
Og Fyens og Oernes Almue tynges
Af ulideligt Arbeid og plages med Paalæg,
At Eders Fogder handle med Grumhed
Mod den menige Mand og over hans Kræfter.
Vi har sagt, vi selv ville hellere døe
End at vore Bønder skulde taale den Medfart.

Kongen.

I peger til Vandet og mener Ilden.
Lidet har I bekymret Jer hidtil
Om Bonden. Men jeg skal give Jer igjen
Stykke for Stykke, Raat for Usødet.
I taler vel om Almuens Arbeid, om Skatter;
I klager, at ogsaa I maa yde

Afgift til Kronen. Men I glemmer, Niels Bugge,
I hvad Forfatning vi modtog Riget.
Landet var pantsat; knap var en Plet
Levnet, hvor vi kunde reise vor Kongsgaard.
Enhver havde meest, der meest maatte gribe.
Holsterne var' Eders Herrer. Fremmed
Klang det Maal, der taltes til Eder.
Fremmed var Rettergang, fremmed var Loven,
Fremmed var selv det vilkaarlige Bud,
Utaaleligt dobbelt, fordi det var uvant.
Mænd, der var fjendtligsindet mod os,
Havde Borge og Fæste; Oprør og Feider
Ulmed' under Asken og trued' os dagligt.
Den maatte vel have dristig Pande,
Der turde gribe efter Danmarks Krone.
— Vi har indløst Riget; vi har Skridt for Skridt
Erhvervet vort Land; Holsterne har vi
Jaget over Grændsen, frigjort Havet
Og Rigets Strømme for Vikinger, indført
Lovlig Omgang mellem Mand og Mand.
Hver Vending, vi har taget i Skat og Afgift,
Har vi trolig anvendt til Landets Bedste.
Og nu kommer I og klager over Skatter?
I denne trængselfulde Tid, da Ridder
Saa godt som Borger og Bonde burde give
Den sidste Skjærv, burde gladelig dele
Med Kongen det sidste Stykke Brød, kommer I
Og klager over Indgreb i Eders Frihed?

— Men jeg veed, Niels Bugge! I og Eders Venner,
Naar der spørges om Landets betrængte Tilstand,
Sad allerhelst stille, gjorde allerhelst Intet.

Bugge (i Bevægelse).

Intet? — I mindes, naadigste Herre!
Dengang Eders Fader, Kong Christoffer, var død,
Dengang Grev Gert hærjede Jylland,
Og Landet leed af usigelig Vaande:
Sad vi dengang stille? Hvo var det dengang,
Der havde Mod til at trodse Faren?
Niels Ebbesen og vi, vi friede Jylland
For Holsternes Hær; vi gjorde det muligt,
At I kunde gribe efter Danmarks Krone.
Uden os var I bleven hos den bayerske Ludvig,
Langt fra Danmark, langt fra dets Throne.

Kongen
(der oftere har villet afbryde ham).

Tie, Niels Bugge! bland ei Eders Sag
Med Ebbesens! Han var en Hædersmand; han
Befriede Landet af Kjærlighed til det,
Med Livsvove, ved en mærkelig Gjerning.
I drives af Had; I sætte Jer op mod
Enhver, I ei skjøtter om, det være
Fremmede Fyrster eller Rigets Hersker.
Eders trodsige Hjerte taaler ei Sceptret
I Kongens Haand.

Palne Johnsøn
(der har yttret Sorg og Urolighed).

Min kjæreste Herre. . . .

Barnim.

Eders Naade betænke …

Kongen.

Nei, lad mig tale!
Var jeg dannet af Steen, jeg kunde ikke tie.
(Til Bugge.)
Jeg veed hvad I vil. I vil, jeg skal handle
Og skalte med Riget som Valdemar af Slesvig,
Da I vel havde faaet ham kaaret til Konge:
Bortskjænke Landet i uværdige Lehn.
Jeg mærker, I vil lave mig det samme Bad,
Som Ludvig Albrechtsøn Marsk beredte
Vor betrængte Fader. Men Tiden er forbi.
For længe har I sat min Taalmod paa Prøve.
Vee Eder nu! Der er atter en Dag!
Aaen skal stemmes i Udspringet! Vingen
Stækkes paa Eder, saa sandt jeg er Konge!

Bugge.

Nei, Kong Valdemar! I fare i Mag!
Hanseernes Gjæs, som I kalder dem, kan I
Stække Vingerne paa; men Ørn og Falk
Flyve lidt for høit. — Lad da kun briste
Hvad der ikke kan bære! Brager I Freden,
Endnu har vi Magt at bestaae under Feiden.

Og med Gud! det skal vi! Den fri Mands Lyst
Er at glæde sig ved og nyde sin Frihed.
Vil Sjælland med Fyen og Oerne bøie
Nakken under Aaget; vi jydske Mænd,
Saa hjælpe os Gud og Sancte Drotten dyre!
Vi gjøre det ikke. Mit Navn skal heller
Udslettes af Jorden, mit Skjoldmærke veires
For alle Vinde, før jeg og Mine
Taaler al den ulidelige Tvang.
— Der har I, naadigste Dannerkonge!
Niels Bugges og hans Venners sidste Svar.

(Han med Offe Stigsøn og Følget gaae.)

Kongen.

Det skal jeg taale? — Griber ham flux!

Barnim.

Nei, Eders Naade! han har vort Leide.

Kongen.

Vort Leide? En Mand, der undsiger Kongen?
Som I vil — lad ham gaae! Han slipper os ikke!
— Men nu, Hertug Barnim, intet Ord om Forlig!
Folket skal væbne sig, Skytterne drage
Op imod Hald med Buer og Blider.
Iaften er Stilstanden endt. Naar Solen
Bjerges i Havet, da vee dig, Bugge!
Da kommer atter din krænkede Konge!

(Alle gaae.)

Tredie Act.

Første Scene.

Værelse paa Kongsgaarden i Viborg.

Palne Johnsøn. Siden Junker Christoffer.

Palne Johnsøn (ene).

Hm! hm! — Hvad vil Hertug Barnim derinde?
Hvad kan han tale saa længe med Kongen?
Det er ikke for Intet. Men hvad kan det være?
Om Holsteen, som man siger? — Ja, jeg maa give Tid.
Hans Naade beslutter, forkaster — og siden,
Naar Alt er i Orden, faaer jeg det at vide.
Det er mageligt nok — naar jeg blot vidste nu —

(Junker Christoffer kommer ind.)

Christoffer.

Det var vel jeg traf Eder. Siig mig, Hr. Johnsøn!
Fordølg mig Intet! Hvad har min Fader
Besluttet mod Hr. Bugge?

Palne Johnsøn.

Min ædle Junker!
Eders Fader er ubøielig. Feiden begynder.

Christoffer.

Men kunde hverken I eller Hertugen styre
Min Faders Vrede?

Palne Johnsøn.

Det var ikke muligt.
— Ulykkelige Møde!

Christoffer.

Men Rygtet fortæller,
At Hertugen bringer os Fred fra Holsteen.
Hvortil skal da Feiden? — Er Rygtet grundet?

Palne Johnsøn.

Min unge, naadige Junker! I veed,
En Tjener tør ikke sladdre af Skolen.
Det er Rigets Handlinger. Der kræves Taushed.

Christoffer.

Ja, det tænkte jeg nok; man faaer Intet at vide.

Palne Johnsøn (afsides).

Det samme siger jeg.

Christoffer.

Der kommer min Fader.

Anden Scene.

De Forrige. Kongen og Hertug Barnim (fra et Sideværelse).

Kongen.

Nei, Hertug Barnim! Lad nu Høgen paa Hald
Inat prøve Kræfter med den kongelige Ørn.

Hytter jeg mig ikke, mens det end er Tid,
Da træffer mig samme Skjebne som min Fader.
De henfarne Tider minde mig alvorligt.
Meer end een af vore Danske Konger er her,
I Hjertet af Jylland ynkelig ombragt.
I har selv været Vidne til denne Mands
Utrolige Dristighed.

Palne Johnsøn.

Naadige Herre!
I har været for streng mod Niels Bugge.

Kongen.

Palne!
Jeg veed, man bebreider mig Stolthed. Man troer,
Jeg agter mine jydske Herremænd ringe.
Men I kan ikke sætte Jer ind i et ædelt,
Et høimodigt Hjertes Følelser. Kongen
Kan ikke bøie sit salvede Hoved,
Kan ikke skjule med Kaabens Purpur
Sin krænkede Høihed. Land og Rige
Fæster sit Blik paa al hans Idræt.
Vakler han, giver han tvivlraadig efter,
Til hvem skal da Rigets indbygde Mænd
Sætte deres Tillid? Paa hvem skal de haabe?

Christoffer.

Min Fader! Eders Magt er saa velbefæstet;
I har saa ofte, særdeles i Jylland

Viist hvad I mægter, at der voves lidet,
Om I byder Haanden først til Forlig.

Barnim.

Landets Vilkaar kan jeg ikke bedømme;
Den Sag er mig ubekjendt. Men, Eders Naade,
Vel mener jeg, der er Grund til at agte
Paa Rigets Stilling mod fremmede Fyrster.
Keiseren, veed I, har meer end eengang
Været i Lysten efter Høiheds-Retten
Over Eders Lande. Sverrig og Holsteen
Lure paa Rigets indvortes Gjæring,
Og have hidtil benyttet den klogt.
Det synes mig rigtigt, under Kaar som disse,
At styrke Riget med Fred, at krone
Værket, I har saa hæderlig begyndt.

Kongen.

Tydsklands Keiser, og I andre Herrer
Sønden for Elben, min kjære Hertug Barnim!
Have Gud være lovet nok at gjøre
Med egne Sager. I nødes vel til
At lade mig i Ro. Holsterne løbe
Til og fra; dem frygter jeg ikke.
— Lad vore Naboer længe nok troe,
At Danmarks Rige kan vindes med Lethed.
Krønniken viser, den Sag er ikke
Saa let som man mener. Mellem os kan vi feide.
Det ligger engang i Folkets Natur,
Og er hævdet ved en lang og krigerisk Fortid.

Anderledes er det, naar en ubuden Fjende
Kommer os for nær. Lad Jer ikke skuffe
Af de oprørske Ridderes Færd, hvis Blindhed
Har indkaldt Fremmede. De er selv de første
Til at jage dem ud. — Vanskelige Tider,
Tider, da hvert et Haab syntes ude,
Har Riget oplevet. Undergangen trued'
Med at gribe det som sit visse Bytte.
Men altid har Folkets Manddom og Styrke,
Dets trofaste, tillidsfulde Hjerte godtgjort,
At Danmark er ikke let at vinde.
Og et naadigt Forsyn har altid under Farer
Meest beskjærmet vore Riger og Lande.

Barnim.

Forsynet burde man ikke friste.
Et tappert Folk har før bukket under
For Overmagt, veed I. Danmark er lille —

Kongen (afbrydende ham).

Danmark er ikke lille. Et Land,
Havet beskyller, et talrigt Øland,
Har vide Grændser. Strøm og Sunde,
Øster- og Nord-Søe er vort Riges Andeel.
Eller er det kun Pløieland, Heder og Skove,
Der udgjøre Danmark? Folket, der færdes
Paa Søen, udvider daglig dets Grændser.
Hiint blaa, hiint vældige Hav, min Hertug!
Er vor Mark og Vang, og Kjølen det Plovjern,

Der skjærer dybe, frugtbare Furer.
Hvert Skib, besat med dueligt Mandskab,
Er en svømmende Befæstning, Dækket paa Skibet
En flydende Kyst, vore Fiender skal frygte.
Dette Danmark, I kalder lille, har strakt
Sine Arme vidt over Lante Venden,
Vidt over Bretland. Fortids Bedrift
Er Nutids Skjoldmærke, vidner for Verden
Om Rigets frie, dets adelige Herkomst.
Med Gud og med dette Banner skal vi,
Som kaaret Hersker, tillidsfuldt møde
Den Fremtid, Forsynet har bestemt os.
(Hilser Hertug Barnim og gaaer ind, fulgt af Palne Johnson.)

Barnim.
Mit Ærind er endt. Det er bedst jeg reiser.

Christoffer.
Nei, min Hertug! tab ikke Modet!
Min Fader ønsker Forlig, det veed jeg.

Barnim.
At mægle Forlig mellem slige haarde,
Ubøielige Mænd — min ædle Junker!
Tilgiv mig — er utaknemmeligt Arbeid.

Christoffer.
Vi maae oppebie Tiden.

Barnim.
Hvo veed hvad Tiden

Gjemmer i sit Skjød! Den næste Nat,
Der forestaaer Hald, kan ryste fra Grunden
En gammel, adelig Slægt.

Christoffer (greben af Uro).

I har Ret!
Vi maae tænke paa Raad. Følg med mig, Hr. Barnim!
Lad os aftale — (standsende) Hvad om jeg gav Knud Bugge
Et Vink, at han kan bevæge sin Fader —?

Barnim.

Saa er det paa Tide; det er nær ved Soelbjerg.

Christoffer

Og min Fader er hurtig. — Kom, Hertug Barnim!
I er den Eneste, der end kan hjælpe.

(De gaae.)

Tredie Scene.

Værelset paa Hald.

Agnes og Gotskalk komme ind.

Agnes.

Hvor er nu Pater Helias?

Gotskalk.

Han seer Capellet.
Fru Ingeborg viser ham, efter hans Ønske,
Alt det Mærkelige der er paa Gaarden.

Agnes.

Han kjender dig godt, som det lader.

Gotskalk.

Javist;
Endskjøndt jeg havde kun lidet at skaffe
Med ham i Esrom. Den venlige Broder
Nicolas tog sig af mig.

Agnes.

Hvorfor
Løb du fra Klostret?

Gotskalk.

Nicolas døde.
Brødrene vare saa blege, saa strenge.
Een Dag gik som den anden. Jeg sygned'
Og svandt hen som en Fugl, der spærres i Buur.
Der var bag Klostermuren en Have —
I skulde blot see den! Lidt Urter og Abild —
Der gik de ned og snapped' efter Luft.
Jeg holdt det ikke ud. Hvad skulde jeg i Klostret?
Deres Messer var' mig for lange. Cellen,
Jeg sov i, blev mig tilsidst for snæver.

Agnes.

Hvo veed — kanskee det var bedre for dig,
Du var bleven i Klostret. Det var ikke ret,
At du vilde forsage det fromme Liv,
Himlen bestemte dig.

Gotskalk.

O, tael ikke saa!
I bedrøver mig. Var jeg bleven i Klostret,
Var jeg aldrig kommen til Hald, til Hr. Bugge.
Her rider jeg fro og munter i Sadlen,
Drikker hver Morgen Duggen, der falder,
Tumler min Ganger,
Lytter til Skovens liflige Sanger,
Iler til Jagten, naar Hornet kalder.
Gjælder det Feide, gaae vi at stride,
Da følger jeg glad ved min Herres Side.

(Synkende paa Knæ og med Taarer.)

O, min ædle Jomfru! var jeg bleven i Klostret,
Da havde jeg aldrig lært Eder at kjende;
Havde slet ikke vidst, hvor mildt Eders Øie
Kan smile, hvor mildt I kan Ordene føie.

Agnes.

Gotskalk! jeg troer, du er taabelig — reis dig!

Fjerde Scene.

De Forrige. Fru Ingeborg. Broder Helias.

(Helias, der gaaer foran, seer studsende den knælende Gotskalk. Fru Ingeborg bemærker ham ikke, da han ved deres Indtrædelse hurtig reiser sig og, efterat have hilset med Ærefrygt, forlader Scenen.)

Helias (afsides).

Min kjære Gotskalk er nok Hanen i Kurven.

(Høit til Fru Ingeborg.)

I lever i Herlighed, min ædle Frue!

Det kostbare Billed af Guld og Perler,
I skjænked' mig til en kjærlig Erindring,
Er altfor rigt for den ydmyge Broder.

Fru Ingeborg.

Det er Eder af Hjertet undt, Hr. Pater!
Den fromme Broder Toke, vi traf i Kapellet,
Bragte det med ifjor fra England.
— I kjender ham, troer jeg?

Helias (undvigende).

Nei, ikke stort,
Ikke synderligt. Vel har han været en Tid
Hos os i Esrom; men en føie Tid.

Fru Ingeborg.

Han er heller ikke gammel hos os.

Helias.

Men undskyld,
At jeg er saa dristig, min ædle Frue!
Da vi kom fra Kapellet, forbi en Hvælving,
Blev jeg en Jerndør vaer, en lille,
Kun to Mand bred. Til hvad Gavn er den?

Fru Ingeborg.

Den gaaer under Muren ned til Søen.
Den er anbragt tilforn for det Tilfælde, Gaarden
I Feidetid blev belagt, for at skaffe
Tilførsel —

Helias.

Ei! og som hemmelig Udgang?

Fru Ingeborg.

Tildeels ogsaa derfor.

Helias.

Saa? — Ak, Alting
Er anlagt her saa kostbart som sindrigt.
— Ja, min ædle Frue! hvormed skal jeg gjøre
Gjengjæld for al Eders Godhed mod mig?

Fru Ingeborg.

Tænk ikke derpaa!

Helias.

Jeg formaaer det ei heller.
Dog har jeg her fra min Romerreise
Et skjønt Klenodie, vel ikke skikket
Til Oienslyst, men af dyb Betydning
For et fromt og troende Hjerte som Eders.
Det er en Veronica.

Fru Ingeborg.

Det kjender jeg ikke.

Helias

(har taget en omhyggelig indsvøbt lille Dug frem, der er indfattet i rødt Silketøi).

Det er sjeldent hertillands. Det er kun en Dug;
Men Frelserens Billed i en Efterligning
Er indtrykt derpaa. Den hellige Fader
I Rom har viet den ind. Han selv
Har skjænket mig den. Legenden fortæller:
Den Dag, vor Herre til Golgatha vandred,

Forsmægted' han svart af Træthed og Møde.
Og han segnede ned paa Veien. Da traadte
Den fromme Qvinde Veronica frem
Og flyede ham en Dug at svale sit Ansigt.
Og alt som han trykte sit Ansigt til Dugen,
Saae man klarligen Træk for Træk
Det hellige Aasyns Billed derpaa,
Grandgiveligt som en Kunstners Arbeid.

Femte Scene.

De Forrige. Bugge og Knud komme hurtigt ind. Siden Ebbe.

Bugge.

Du gjør dig urolige Tanker. Kongen
Vover det ikke.

Knud.

Men send dog et Bud
Til Viborg, min Fader!

Helias
(opmærksom paa Bugge og Knud).

Hans Hellighed, Paven,
Bevarer endnu den kostelige Dug.

Bugge.

Et Overfald, siger du; her paa Hald?

Helias (afsides, lyttende).

Et Overfald? nu?

Agnes.

I siger, Hr. Pater?

Helias.

Jeg siger, Hans Hellighed, Paven, bevarer
Den hellige Dug. (Afsides, lyttende) Nu allerede?

Bugge.

Og et Bud er sendt dig? Hvad meldte da Budet?

Knud.

At Faren var nær, Overfaldet fastsat
Til iaften.

Helias (afsides).

Iaften?

Knud.

At Kongen vilde storme
Med al sin Magt; at I burde tænke
Paa Forlig med Kongen.

Fru Ingeborg.

Nu, kjære Hr. Pater?

Helias.

Jeg siger, Hans Hellighed, Paven ...

Bugge (bliver dem vaer).

Er I her?
Det er Jer, Broder Helias?

Knud (til Bugge).

Kjæreste Fader!

Bugge
(efter et Øiebliks Betænkning).
Rid selv til Viborg. Rid flux tilbage,
Naar du mærker Uraad.

Knud.
Jeg flyver afsted.

Bugge.
Men, Knud, vær forsigtig!

Knud.
Vær kun uden Frygt.
(Gaaer.)

Bugge (til Helias).
Jeg er til Eders Tjeneste. (Til Ingeborg) Lad os alene.

Fru Ingeborg.
Hr. Pater! jeg takker Eder venligst for Dugen.

Helias.
Den hellige Jomfru være med Eder!
(Fru Ingeborg og Agnes gaae.)

Bugge.
Velan, Broder Helias!

Helias.
Ifald Eders Tid
Er knap, Hr. Ridder — jeg er vant til Taalmod.

Bugge.
Nei, nei! jeg har Tid. — Hvad har I paa Hjertet?

Helias.

Jeg ønsker at bringe vor Trætte, Hr. Ridder,
Til Endelighed.

Bugge.

Jeg har sagt Jer min Mening.

Helias.

Det har I, Hr. Bugge! I staaer paa Eders Ret.
Jeg fortænker Jer ikke deri, men frygter,
At Sagen vil volde Jer stort Bryderie.
Vor Trætte maae nu beroe paa Vidner —

Bugge

(der er gaaet urolig op og ned, uden at høre efter, standser ved Vinduet tilvenstre og seer ud).

Endnu er der Intet at see.

(Til Helias, idet han igjen kommer frem.)

Paa Vidner?

Helias.

Der altid kan gjøre Spørgsmaalet tvivlsomt.

Bugge

(vinker ud ad Vinduet efter Rogen).

Ebbe, kom op!

(Til Helias.)

Spørgsmaalet tvivlsomt?

Helias.

Med Eders Samtykke, jo. Fremdeles,
Hvis Fuldmagten findes, har I tabt al Ret;
Og umuligt er det ikke.

(Ebbe kommer ind.)

Ebbe.

Hvad befaler I, Hr. Ridder?

Bugge
(afskides til Ebbe).

Hvor mange Ryttere blev sendt igaar
Til Hr. Peder Andersøn?

Ebbe.

Henimod Treds.

Bugge.

Hm! det var en Feil! — Siig til Thorbern,
At Rytterne skal væbnes og samle sig i Gaarden.
(Ebbe gaaer.)
Broder Helias, undskyld!

Helias.

Det siger Intet.
(Vedblivende)
Nu tænker jeg som saa: naar I vil vedgaae,
At Skjødet er udstædt og givet til Hr. Peder,
Abbeden i Vitskøl — jeg siger kun Skjødet,
Ei Fuldmagten til at indløse Pantet —
Da vover I lidet; vor Pligt er det altid
At fremlægge den beskrevne Fuldmagt.
Men os kan I tjene; og hele vor Trætte
Kunde vel muligt endes.

Bugge (opmærksom).

Hvorledes?

Helias.

Seer I,
Er det først bevundet, at Hr. Peder, uagtet
Han nægter det, modtog Skjødet i Gjemme,
(Som sagt, vor Samvittighed siger, det er saa)
Da er der Grund til at fordre for det Hele
Erstatning af ham.

Bugge (spændt).

Nu da, Hr. Pater?

Helias.

Men vort Kloster agter at dømme ham mildt,
Tage Hensyn til Alderens Glemsomhed, nøies
Med at fordre ham afsat. Forresten kan han leve
I Fred hvor han vil. — I saa Fald er jeg,
Hvis ringe Fortjenester agtes for høit,
Bestemt til at vicariere, og siden
At sættes til Abbed. Det er mig da let
At henlægge hele Sagen ad acta,
At dysse den ned, og derved befrie
Eder, Hr. Ridder, for al Bryderiet.

Bugge.

Jeg kan ikke komme mig af min Forundring.
Hvorledes? Hr. Peder, den værdige Mand,
Eders Jævnchristen, vil I jage fra Klostret?
Til Løn for han ikke vidner imod mig
Skal jeg række Haand til ... Det vover din arge,
Kullede Munk at foreslaae mig?

Helias.

Min ædle Hr. Ridder! I misforstaaer ganske ...

Bugge.

Bort fra mit Aasyn! Hos mig gjælder ikke
Eders krogede Lønveie. Bort! Hvis jeg seer Jer
Atter paa Hald, ved mit Liv! I skal gribes!
Jeg lader Jer vinde ned i Taarnet!

Helias
(med undertrykt Harme).

I Taarnet? Saa sagte, Hr. Bugge! saa sagte!
I vogter Eder vel.

Sjette Scene.

De Forrige. Fru Ingeborg.

Fru Ingeborg
(kommer hurtig og ængstlig ind).

Hvad er her skeet?

Bugge (til Helias).

Har I fattet min Mening?

Helias.

Jeg gaaer, Niels Bugge!
Men vi træffes igjen! (Afsides) Hen til Broder Toke!
(Gaaer.)

Fru Ingeborg.

Hvi er I saa opbragt?

Bugge.

Det var Munken — han er falsk,
En Hykler, som de Andre.

Fru Ingeborg.

Hvad var hans Hensigt?

Bugge.

Tael ikke derom. Han er det ikke værdt.

Fru Ingeborg.

Han har sat Jer i daarligt Lune.

Bugge (adspredt).

Han ikke ...
Jeg har Grund nok desuden.

Fru Ingeborg.

I mener?

Bugge.

Nu ja —
Der er slemme Tidender.

Fru Ingeborg (urolig).

Hvilke?

Bugge.

Vi kan vente ...
(Standser.)

Fru Ingeborg.

Hvad kan vi vente?

Bugge (ligesom med Besværlighed).

Veed du, Erland Kalf

Er gaaet over til Kongen, med trende Slotte,
Riberhuus ... Gram og ... Møgeltøndern.

Fru Ingeborg (med et Udraab).

Kalf?

Bugge.

Ja, Kalf. — Der er Faa, man kan lide paa nu.

Fru Ingeborg.

Det Tab er smerteligt.

Bugge
(der gaaer op og ned).

Hm! — Er Knud ...
(standser.)

Fru Ingeborg.

Redet bort?

Bugge.

Jeg veed. Men, er han kommen ...

Fru Ingeborg.

Tilbage?

Bugge.

Nei, det kan han ikke.

Fru Ingeborg.

Hvad da?
(Da Bugge tier, og som for at give hans Tanker en anden Retning)
I har Intet fortalt mig om Kong Eriks Budskab.
Hvad Udfald fik det?

Bugge.

Det faldt ud til Intet.

Gud naade den Mand, der skal tye til Andre!

(Gaaer igjen hen til Vinduet).

See, Solen gaaer ned.

Fru Ingeborg.

Hvor rød den gaaer ned!

Bugge.

Du har Ret, som blodig.

(Efter et Ophold.)

Nu er Stilstanden endt.

Fru Ingeborg

(bedækker Ansigtet med Hænderne og græder.)

Bugge.

Solen gaaer ned. Hvo veed, om ikke jeg —

(Vender sig og seer forundret paa Ingeborg.)

Hvad feiler dig? — Ingeborg! du græder? Nu, tael!

Fru Ingeborg.

Min Herre! jeg har aldrig seet Jer som nu.

Bugge.

Ingeborg, det er ikke Tider til at klynke.
— Hvo er det der kommer? Knud? Alt her!

Syvende Scene.

De Forrige. Knud, ledsaget af Ebbe og Adskillige af Gaardens Folk. Siden Agnes og Gotskalk.

Knud

(der kommer iilsomt).

Min Fader! der er intet Dieblik at miste.

Bugge.

Kommer du fra Viborg?

Knud.

Nei. Jeg blev nødt til
At trække mig tilbage. Kongen rykker frem.

Fru Ingeborg (forskrækket).

Kongen?

Knud.

En Part af hans Hær er dragen
I Stilhed gjennem Skoven til Søen. Den begynder
At sætte sig over paa Flydebroer, Baade —
Vi maae tænke paa Forsvar.

Fru Ingeborg.

Hellige Jomfru!
Rykker han mod Hald?

Bugge.

Jeg har tænkt paa Forsvar.
(Til Ebbe.)
Ere Skytterne samlede?

Ebbe.

Jo, Hr. Ridder.
Thorbern har alt fordeelt dem paa Muren.

Knud.

Tilgiv mig min Uro. Men vi ere kun faa.
Endeel er sendt bort.

Bugge.

Jeg tænker, vi er nok.

— Min Ingeborg! jeg venter at see dig behjertet.

Fru Ingeborg.

Jeg sætter mit Haab til Gud og Eder.

(Agnes med endeel Piger kommer ind.)

Agnes
(ængstlig til Ingeborg).

Faster! man kan see fra mit Kammer en Mængde
Bevæbnede Mænd; de samles om Gaarden.

Fru Ingeborg.

Jeg veed det, mit Barn! Vær uden Frygt.
Vi vil haabe det Bedste.

Agnes (til Knud).

Ak Gud, det vrimler
Af Ryttere vidt over Sletten.

Knud.

Fat Mod!
Endnu er der ingen Fare.

Bugge.

Min Hustru!
Hold Alt i Beredskab; Natten bliver streng.
Folket kan trænge til at vederqvæges.

Fru Ingeborg.

Jeg vil gaae og give Befaling.

(Hun og et Par af Pigerne gaae ud tilhøire. Gotskalk kommer ind fra Hoved-Indgangen.)

Gotskalk (til Bugge).

Hr. Ridder!
Mig sender Thorbern. Den fremmerste Hob
Har begyndt et Angreb med Stavslynger.

Bugge.

Vel.
Vi skal tage mod dem. (Til Gotskalk.) Du bliver her
Med Ebbe og et Par af Folkene. Stil dig
Ved Vinduet, og hold Øie med Alt.
I Nødsfald send mig et Bud. (Til Knud.) Kom nu!
(Standsende.)
Min Søn! vil du hellere blive ... jeg veed,
Feiden med Kongen har ikke dit Bifald.

Knud.

O Fader! hvor kan I troe, naar det gjælder
Eders Liv og Velfærd —

Bugge.

Velan, saa kom!
Lad os tage vore Vaaben. Valdemar skal lære
Høgen paa Hald at kjende. Afsted!

(Han og Knud gaae med de Bevæbnede, med Undtagelse af et Par af disse og Ebbe, der tilligemed Pigerne under det Følgende stille sig ved Vinduerne.)

Agnes.

Hvorledes vil det ende?

Gotskalk.

O, jeg tænker, godt.
Jeg var før paa Muren. Da banked' mit Hjerte

Af Lyst og Glæde; jeg længtes efter Kampen.
Men jeg er tilfreds. Jeg kan bilde mig ind,
Jeg er sat til at være Forsvar for Eder.

Agnes.

Gotskalk, jeg døer af Angst.

Gotskalk.

Hvorfor det?
I Feidetid lever man dobbelt mod ellers.
Hvert Minut, man lever, er kjøbt og betalt.
Stig her op, Jomfru Agnes! I skal see, jeg har Ret.
Det er en Lyst at see dem storme og stride.

Agnes.

Jeg har ikke Mod til at see det.

Gotskalk.

Saa vil jeg.
(Stiger op ved Vinduet tilvenstre.)
Der er muntert. De er nu ifærd med at reise
Et Blokhuus.

Agnes.

Et Blokhuus? Hvortil er det?

Gotskalk.

Ei, Murene falde dem lidt for høie;
De gider ikke strække deres Been for at naae dem.
Derfor staae de paa Blokhuset. — Nu gjør de et Angreb . . .
Det er Mænd med Spyd, og Bueskytter bagved.

Agnes.

Seer du Intet til Knud og Hr. Bugge?

Gotskalk.

Nei.

De er sagtens i Taarnet, østen paa Muren.
— Der seer jeg Thorbern, han har spændt sin Bue —
Gud naade Den, han tager i Sigte!
— Hvad er det? Ebbe, kom op til mig — see!
Under Taarnet derhenne!

Ebbe (der er steget op).

De har rullet Blider
Tæt under Muren.

Gotskalk.

Ja, der kaster de Stene
Og svære Bjælker — hør, hvilket Bulder!
Alle flokkes de om Taarnet. — Der sank
En Part af Muren .... de vil trænge sig ind
Gjennem Aabningen — see kun! — Men de drives tilbage —
Der seer jeg min unge Herre — det er Knud —
Han er midt i Brimlen — nei, jeg kan ikke længer —
Jeg maa hen til ham — (springer ned).

Ebbe.

Vent! — Striden er standset.

Agnes.

Standset? — Gotskalk, see ad!

Gotskalk (springer op igjen).

Han har Ret.

De trække sig tilbage. — Hvo er det der kommer?
Nogle Riddere med Følge. Kan du kjende dem?

Ebbe.

Nei;
Men det lader til, de vil ind.

Gotskalk.

Ja, see der!
Porten bliver aabnet.

Agnes.

Hvad kan det betyde?

Ottende Scene.

De Forrige. Fru Ingeborg med nogle af sine Piger.

Agnes (iler hende imøde).

Kjæreste Faster! er Striden standset?

Fru Ingeborg.

For en Stund. Det er kun en daarlig Frist.
Hertug Barnim har begjært at indlades.

Agnes.

Muligt
Bringer han os Fred.

Fru Ingeborg.

Ja, Barn, hvo veed —

Gotskalk.

Hr. Bugge og Hertugen kommer.

Fru Ingeborg (afsides).

Mig griber

En Angst som farestod nu det Værste.

Niende Scene.

De Forrige. Niels Bugge. Knud (begge bevæbnede). Hertug Barnim med Følge. En Mængde Bevæbnede, der forblive i Baggrunden.

Bugge.

Hertug Barnim! hvad bringer Eder midt under Feiden?

Barnim.

Det samme, der bragte mig, mens der var Stilstand:
Et oprigtigt Ønske, Hr. Ridder! at jevne
Striden mellem Kongen og de jydske Mænd.
Vel kunde jeg trættes og holde mig fra Sagen —
Isandhed! her sættes min Taalmod paa Prøve.
Men mig bevæger saavel mit Løfte
Til Mechlenborgs Hertug som christelig Pligt.

Bugge.

I har ikke tabt Modet, uagtet I selv
Var Vidne til vort Møde med Kongen?

Barnim.

Nei.

Thi jeg veed, naar Vreden raader over Manden,
Da er han skrøbelig og slagen med Blindhed.
Nu har I havt Tid til at kjølnes. Hans Naade,
Skjøndt heftig opbragt, har givet efter

For Junker Christoffers og for mine Venner.
Han vil drage tilbage til Nyborg, saafremt
I og Eders Venner begjærer at samles
Med Rigets Bisper, dets bedste Mænd
Ved Dannerhof i Nyborg. Der skal Forliget
Sluttes, naar Eders Klager er' hørte.
— Jeg seer for sildigt, her i Jylland,
Hvor Feiden dagligt forbittrer Eder Alle,
Udsones I aldrig. — (Efterat have ventet Svar)
Hvad har I besluttet?

Knud.

Min Fader! I give heimodig efter!

Bugge.

Endnu idag har jeg ønsket at stædes
Til Dannerhof. Nu, da Feiden fornyes,
Da jeg fra min Gaard har min Fjende for Oine,
Synes det mig bedre, vi kjæmpe med Sværdet.

Barnim.

Ved mit Liv! I kan ikke holde Jer paa Hald!
Kongen har været hurtig. Eders Venner
Ere langt fra Eder, Flere faldne fra.
Og I kan troe mig, Kalf paa Riberhuus
Bliver ikke den sidste, der sviger Eders Sag.

Bugge.

Maaskee har I Ret. Men jeg tænker, vor Lykke
Er ikke saa meget desringere fordi.

— Valdemar pleier ikke heller at hæve
En Bestolding, naar han har Haab om at seire.
Han har vel betænkt, nu han er os nær,
At Hald-Slot er ikke saa let at vinde.

Barnim.

Jeg harmes med Rette, saa lidet I agter
Eders Herre og Konge. — Saa viid da, dette Hald,
Denne Borg, I sætter al Eders Lid til,
Har iaften været forraadt til Hans Naade.
En Munk, hvis jeg ikke feiler, Eders egen
Kapellan, har sendt til Kongen en Nøgle
Til en Udgang ved Søen.

Bugge.

Skulde Broder Toke —?

Barnim.

Hans Naade har afviist med Høihed et Middel,
Han dybt foragter og nu mindst behøver.
Han sender Eder Nøglen. Der er den, Hr. Bugge!

Bugge.

O den Forræder! den hykkelske Forræder!

Barnim

(idet han giver ham Nøglen).

Lad den finde hos Eder et forligeligt Sind.
Den Fredens Dør, I haardnakket lukker!

Bugge.

Forrædere blandt Mine! — Hertug Barnim, Eders Budskab
Har rokket den Grund, jeg hidtil har staaet paa.

Hver Aften silde har jeg hviilt mit Hoved
Tryggere paa Hald, end Kongen i sin Gaard.
Og Hald er forraadt! — Min Stjerne daler,
Valdemars stiger! Jeg seer det for vel.
Lad da skee som I vil! — Til Dannerhof? Til Nyborg?
Ligemeget! Tael med Stigot. Hvis han
Giver sit Minde, jeg giver mit.
Der er Lidet at miste, Intet at vinde.

Fru Ingeborg (bekymret).

Min Herre! har I overveiet Alting —

Bugge.

Kom!
Lad os gaae, min Hustru! Vore Venner har forladt os.
Den Steen, vi skal helde vort Hoved til, svigter.
Jeg har troet, jeg byggede paa en Klippe; jeg seer,
Jeg har bygget paa Heden. — Portene skal aabnes!
Broen lades ned! Vi maae tage vort Liv
Af Kongens Haand; at jeg lever, er en Naade!

(Gaaer ind, ledsaget af sine Nærmeste. Hertug Barnim og de Andre blive staaende tause til Tæppet falder.)

Fjerde Act.

Første Scene.

Værelset hos Kongen i Viborg.

Palne Johnsøn og **Junker Christoffer** komme ind fra Hoved-Indgangen.

Palne Johnsøn.

Min kjæreste Junker! forstaae mig nu ret:
I skal sandtnok, som I har ønsket og selv
Udvirket hos Kongen, følge med Hr. Bugge,
Deels som Gidsel, deels til hans Forsvar,
Men ikke gjennem Jylland, kun gjennem Fyen.
Nu reiser I med os, Hr. Bugge gaaer forud
Og venter i Middelfart til I er kommen.

Christoffer.

Men hvorfor ikke strax?

Palne Johnsøn.

Ja, det veed jeg ikke —
Det vil sige, jeg veed det — men I har mig vel undskyldt.

Hr. Bugge reiser efter Middag. Hans Naade,
Og I og vi Andre reise først iaften,
Og til Randers.

Christoffer.

Nu vel da! — Kan jeg tale med min Fader?

Palne Johnsøn.

Hertug Barnim er derinde.

Christoffer.

Hertug Barnim? — Man har sagt mig,
At Svenskernes Affending var hos min Fader.

Palne Johnsøn.

Har været, Hr. Junker! Han er alt borte.

Christoffer.

Kan vi vente Fred med Kong Magnus, Hr. Johnsøn?

Palne Johnsøn (affides).

Ja, naar jeg vidste det! (høit) Med Sverrig? med Kong Magnus?

(Trækker paa Skulderen.)

Ja; det er vanskeligt at svare bestemt.

Christoffer.

Især, naar man helst svarer ubestemt.

Palne Johnsøn.

Rigtigt.

(Affides)

Dertil er jeg vel nødt.

Christoffer (efter et Ophold).

Jeg har gaaet og grundet

I disse to Dage, men jeg kan ikke fatte,
At min Fader saa hurtig gav efter; at han hæved
Halds Bestolding —

Palne Johnsøn.

Vi havde vore Grunde.

Christoffer.

Hertug Barnim og jeg vi bad ham sandtnok
Uafladeligt; men, han pleier ellers ikke ...
Der maa være kommet et Budskab.

Palne Johnsøn
(uvilkaarlig trædende nærmere hen til ham).

Troer I?

Christoffer.

Ak, I spotter mig, Hr. Johnsøn!

Palne Johnsøn.

Nei, det veed Gud ...
Men ... men — (fattende sig og med et Smiil) Ja bliv ikke vred!
(Bemærkende Kongen) Hans Naade!

Anden Scene.

De Forrige. Kongen. Hertug Barnim.

Kongen.

Det bliver derved, Hertug Barnim! I følger
Med mig til Nyborg, til Dannerhof. Kun —
Det vil I tilgive — gjøre vi en Omvei.
Jeg maa først til Randers. Men derfra til Nyborg;

I forlade Jer derpaa! Først skal I gjæste
Vort muntre Randers, blandt Jyllands Byer
Os altid den kjæreste, og troe mod vor Krone.

Barnim.

Jeg befaler mig i Eders Naades Gunst.

Kongen (til Christopher.)

Følg med den ædle Hertug!

(Barnim og Christoffer gaae.)

Kongen.

Nu, Palne!
Glæd dig! Jeg tænker, vi er' nær ved Maalet.

Palne Johnsøn.

Hvorledes, Eders Naade?

Kongen.

Henning har gjort
Et Mesterstykke!

Palne Johnsøn.

Henning Podebusk?

Kongen.

Ja.
Jeg havde sendt ham med hemmeligt Budskab
Til Holsteen, til Nicolaus og Henrik.
Feiden med dem har været mig til Hinder.
I alle Rigets Provindser eier
Holsteen Besiddelser. Slesvigs Hertug
Blev ægget af dem. Jeg var ideligt nødt til

At splitte min Magt. De jydske Mænd
Havde Tilhold i Ryggen; det maatte forhindres.
Nu gjaldt, som du veed, Hertug Barnims Sending
Netop et Forlig med Holsteen —

Palne Johnsøn
(forundret eller smagende derpaa).
Med Holsteen?

Kongen.
Men ogsaa Freden kan kjøbes for dyrt.
Jeg trængte til gode Betingelser. Henning,
Den herlige Dreng, har taget dem ved Næsen.
Han har snakket saa længe for Grev Nicolaus
Om det ene Øie, han misted ved Gamborg,
At Greven holdt paa det andet, af Frygt for
Det skulde gaae tabt. — Nu, i Korthed, jeg har
Al Grund til at være tilfreds. See her —
(Tager nogle Pergamentsbreve frem.)
Det er den beskrevne Sone, forsynet
Med Underskrift af Barnim og de holsteenske Herrer.

Palne Johnsøn.
— Nu, Gud have Lov, min kjæreste Herre,
Det er kommet saa nær. Det har Dag og Nat
Været mit Ønske. Nu kan vi Alle
Være glade og frimodige.

Kongen.
Det vil jeg haabe.
Jeg tænker, at denne vor Sone med Holsteen,

Skal vise mine jydske Mænd, de har regnet
Forgjæves paa Bistand af fremmede Fyrster,
Og at Gud er med os og vor retfærdige Sag.
— Her er, min Palne, nogle andre Breve.
Forsyn ogsaa dem med Underskrift og Seigl.
Hr. Thure Steenson, Sendebud fra Sverrig
Har bragt dem idag.

Palne Johnsøn.

Fra Kong Erik, Eders Naade?

Kongen.

Nei, fra hans Fader, Kong Magnus. Han har atter
Brudt med sin Søn.

Palne Johnsøn.

Han ønsker vor Hjælp?

Kongen.

Han ønsker den nu. Thure Steensøn er fiin.
Jeg veed, han har handlet med Stigot og Bugge
Om Forbund med dem. Det fik jeg forpurret.
Nu blæser Vinden fra et andet Hjørne.
Nu kommer han til os.

Palne Johnsøn.

Hvad har da Eders Naade
Besluttet?

Kongen (efter et Ophold).

Her var det svært at beslutte.
Var jeg ene med Magnus — ham kan man styre.

Palne Johnsøn.

Vi har altsaa nægtet ham Forbundet?

Kongen.

Nei.

Jeg har med velberaad Hu forenet
Mig nøiere med Magnus, lovet ham min Bistand.
Thure Steensøn var hos mig forleden, mod Aften,
Kort før vi drog mod Hald. Tildeels
Have mine Forhandlinger med ham bevæget
Mig til at indgaae Forlig med Hr. Bugge.
Jeg og mine Riger trænge til Fred,
Skal alle mine Planer ei staae tilskamme.

Palne Johnsøn (betænkelig).

Vi kan lide stor Brøst af et Forbund med Magnus.

Kongen.

Maaskee. Men i hvert Fald maatte jeg forhindre,
Han forbandt sig med Stigot og Bugge. Desuden —
(standser.)

Palne Johnsøn.

Desuden, Eders Naade?

Kongen.

Palne! jeg skuer
Dybt ind i Fremtiden. Vel er den svanger
Med store Vexlinger. Danmarks Rige
Er rystet i sin Grund. Skal det hæve sig atter,
Og vinde sin gamle Magt og Høihed,
Da maa der handles med Kraft, men vaerligt.

Der kræves af Rigets Herskter ei blot
Manddom og Hurtighed i at gribe det Næste,
Men særdeles nu et fremsynet Øie,
En viis Beregning af Meget, der gjemmes
Ufødt endnu i Tidernes Skjød.
— Jeg har sat min Broder Magnus et Vilkaar.

Palne Johnsøn.

Tør Eders trofaste Tjener erfare —?

Kongen.

Vor unge Datter Margrethas Formæling
Med Magnus Søn, Kong Hakon af Norge —
I de sidste Aar min stadige Tanke.

Palne Johnsøn.

Jeg beundrer Eders Naades Viisdom. Gid Himlen
Give dertil sin Velsignelse!

Kongen.

Amen!
— Erik, Kong Magnus ældste Søn,
Bliver aldrig Eneregent over Sverrig.
Han arbeider paa sin Undergang selv.
Snarere kan Hakon —

Palne Johnsøn.

Jeg fatter, Eders Naade!

Kongen.

Ja, min Palne! det kræver Tid og Taalmod.
Det er Mennesket givet at lægge Planer

For kommende Slægter, uagtet han veed,
Hans Levetid er stakket. Det er hans Adel
At glæde sig i den Tid, der er ufødt.
Dyret og Trællen stirre mod Jorden,
Glade, naar den giver til dagligt Behov.
Den fri Mand kaldes ei omsonst for fri.
Han føler mindre Trykket af de Baand,
Der fængsle Mennesket. Hans Lyst er at lade
Øiet gaae langt; hans Synskreds er viid.
Min taber sig fjernt i de kommende Tider.

Palne Johnsøn.

De kommende Tider rækker Eders Naade
En uvisnelig Krands af Seirens Palmer.

Kongen
(gaaer en Gang op og ned).

De kommende Tider! — Og min Samtid trykker
Oprørets Tornekrone tungt paa min Isse,
Hæmmer mine Skridt, miskjender helst
Handlinger, den hverken kan fatte eller dømme.

Palne Johnsøn.

Engang bringer Tiden Alt for Dagen,
Eders Venner til Glæde, Eders Fjender til Sorg.

Kongen.

Ja, min Palne! det er mit Haab og min Trøst.
Vi vil ikke tabe Modet, ei mattes eller vakle,
Om ogsaa den svage Slægt, hvis Velfærd
Er vort eneste Maal, reiser sig imod os.

Kom, Palne, til Dannerhof, at fuldende Værket!
Endnu tør Kongen ei tænke paa Hvile,
Ikke standse sin Gang. Men siden, min Palne,
Er der atter en Dag. — Mit skjønne Søeborg!
Har jeg stridt og tumlet mig langt under Øe,
Da favner mig igjen dine lustige Skove;
Og, mit faure Gurre! din speilklare Søe
Skal svale mig med sin letteste Vove.
I skal formilde min strenge Hu,
I skyggefulde Træer! I kjølige Vande!
Give mig den Hvile, der nægtes mig nu,
Den Fred, der flygter fra Herskerens Pande.

(Gaaer ind med Palne.)

Tredie Scene.

Egnen udenfor Svend Skølings Huus.

Broder Helias og **Tue Lange** komme ud fra Huset, begge i Munkeklæder, med Stav og Pose.

Helias.

Vi maae bort, Tue Lange! Her er det utrygt.
Vi maae snarest muligt til Øm eller Thvilum.

Tue Lange.

Som I vil. Thi her er vel Intet at vente.
I har gjort Jer til af Jer Klogskab og Snildhed.
Den har hjulpet os stort. Her staaer jeg igjen,
Indeklemt i Kutten, og er lige saa nær
Som dengang jeg kom. Har I holdt Eders Løfte?

Helias.

Jeg giver Eder Ret i Alting: Intet,
Slet Intet er udrettet, uden at jeg
Er haanet og krænket, krænket saa dybt,
At jeg — lad os tie!

Tue Lange.

Hvad har I da besluttet?

Helias
(efter nogen Overtænkning).

I Middelfart er I kjendt, ikke saa?

Tue Lange.

Det skulde jeg troe. Een af mine Gaarde
Ligger tæt op til Byen. — Hvi spørger I?

Helias.

Hm!
— Har I Mod, Tue Lange?

Tue Lange.

Om jeg har Mod?
Og I tvivler derpaa?

Helias.

I kan vise det nu.
Seer I — jeg taler helst aabent med Eder.
Som Sagerne staae, gavner jeg Eder ikke.
Broder Toke har ikke været taus. Han er flygtet
Til Nørreklosters Munke, har sagt dem, at jeg
Har tvunget ham til at forraade Hald

Og at sende Kongen en Nøgle til Borgen.
— Jeg tør vanskeligt vende tilbage til Klostret,
Kan ikke gavne Jer mere som før —

Tue Lange.

Og I selv bliver vanskeligt Abbed i Vitskøl.
Det fatter jeg Alt. Men nu — hvad saa mere?

Helias.

Tue Lange! troer I, at Dannerkongen gjerne
Mødes i Nyborg med de jydske Mænd,
Med Bisper og Riddere? underhandler gjerne
Og mundhugges, naar han allerhelst tvang dem?

Tue Lange.

Gjerne eller ikke, saa nødes han til det.

Helias.

Rigtigt; han gjør det af Nød. Men, troe mig,
Han vil ansee den for en Dannemand, hædre
Og lønne med Gavmildhed Den, der har Mod til
At forhindre Mødet, at befrie hans Hoimod
For at bøie sig under Niels Bugges Stolthed.
I vil gjøre Jer høit fortjent af Hans Naade —

Tue Lange.

Vil jeg? — Broder Helias, tael uden Omsvøb.

Helias.

Niels Bugge maa ryddes af Veien. Han er Sjælen
I Jydernes Oprør. Naar han falder fra,
Har de Andre tabt Modet. Hans Søn vil ikke,

Det veed jeg, fortsætte Feiden mod Kongen.
Niels Bugge maa døe; derpaa har jeg svoret —
Ikke her, ikke heller paa Reisen i Jylland;
Her er det vanskeligt, hans Følge bliver stort;
Men siden, i Fyen, og i Middelfart helst.
Der bliver hans Følge Hælvten saa lille,
Og der er I kjendt, kan tænke paa Bistand.
Middelfarts Borger har liidt utroligt
Ved Feiden med Jyderne, hader dem med Rette.

Tue Lange.

Det er Altsammen sandt; og jeg fatter tillige,
At I kan være tjent med, om Bugge var død.
Men jeg —

Helias.

Det vil gavne Jer saare, Tue Lange!
I veed, jeg har udstrakt Myndighed, veed,
Vort Kloster er mægtigt, at mig er paalagt
At ydmyge Bugge, tvinge hans Hovmod
Af al min Evne. Faaer Sagen et Udfald
Som alle Parterne bedst er tjent med,
Saa er Alting glemt; jeg kommer i Gunst
Og hjælper da Eder. For, seer I — stille!
Der kommer Nogen — gaae! det er Gotskalk. Med ham
Maa jeg tale. Gaae! og vent mig ved Skoven!

(Tue Lange gaaer ud tilhøire.)

Broder Toke har jo fortalt mig, at Gotskalk
Løfter sine Øine til Jomfru Agnes;

Og selv har jeg seet ... det kan komme tilpas.

(Seer sig om.)

Hvor holder jeg mig skjult? — I Bondens Trægaard —

(Gaaer.)

Fjerde Scene.

Knud Bugge. Gotskalk (begge fra venstre Side).

Gotskalk.

Men I bliver jo her, tager vare paa Hald
Og beskytter Eders Moder. Det har man sagt mig.

Knud.

Ja vel! Men gjør dig nu færdig.

Gotskalk.

Jeg?
I er jo min Herre. Jeg følger kun Eder.

Knud.

Nei, Gotskalk! denne Gang følger du med ...
Nu ja, det er ikke hemmeligt længer.
Jeg har vundet mig en Brud, jeg er bleven trolovet.

Gotskalk.

Trolovet? I? — Ak, det var jo herligt!

Knud.

Hun har Jorder i Fyen, reiser nu til Svendborg.
Det var først bestemt, min Brud skulde følge
Med Hr. Johnsøn; men nu ta'er hun bort med min Fader,
For at spare den Omvei, Hr. Johnsøn gjør til Randers.

Gotskalk
(med en bange Anelse).

Med Hr. Johnsøn? til Fyen? — Hvo er da Eders Brud?

Knud.

Ei, du kjender hende godt! Jomfru Agnes.

Gotskalk (rystet).

Agnes!

Knud.

Naar min Fader kommer hjem, gaaer jeg selv til Fyen.
Saa mødes vi paany. Men nu maa du reise.

Gotskalk.

Lad en Anden følge med. Jeg bliver hos Eder.

Knud.

Nei, nei, du maa reise. Det er min Villie.

Gotskalk.

I er min Herre, jeg er Eders Svend;
Naar I befaler det, maa Gotskalk lyde.

Knud.

Velan, saa følg efter. Vi samles i Gaarden.
Du skynde dig blot og lad Agnes ei vente.

(Gaaer.)

Gotskalk
(efter et Ophold og bedøvet).

Agnes trolovet! Trolovet med min Herre!

Femte Scene.

Gotskalk. Broder Helias.

Helias (lister sig frem).

Gotskalk! Et Ord!

Gotskalk (slov).

Er det Eder, Hr. Pater?

Helias.

Min kjære Gotskalk! nu maae vi skilles.
Jeg tager tilbage. Du bliver vel her?

Gotskalk.

Jeg reiser.

Helias.

Med Knud Bugge?

Gotskalk.

Han bliver her.

Helias.

Med hvem skal min Gotskalk da reise?

Gotskalk.

Med hvem?
Med — med Jomfru Agnes.

Helias.

Ei! Jomfru Agnes!
Du har Lykken med dig, det maa jeg bekjende.
— Ja, min kjære Gotskalk! inden jeg reiser,
Har jeg ret havt Lyst til at tale med dig.

Saavel jeg som Andre have fæstet deres Øine
Paa den kjække Ungersvend, priist hans Fromhed.
Du kan vorde til et Redskab for en ypperlig Gjerning,
Naar du følger mit Raad —
(Efterat have ventet Svar.)
Sagen er denne:
Nogle værdige, retskaffne Mænd have længe
Med Misnøie seet det ugudelige Oprør,
Ridderne Niels Bugge, Andersøn og Stigsøn
Lede mod det stakkels, betrængte Land.
Din egen unge Herre, Gotskalk, klager
I Stilhed over sin Faders Fremfærd.
Nu har vi besluttet at understøtte Kongen,
At arbeide mod de jydske Mænd,
Men hemmeligt og saa lemfældigt som muligt; —
At benytte mod dem en tilladelig Tvang,
En tilladelig, en lovlig, og til Rigets Bedste.
— Min Gotskalk! du er saa stille. Forstaaer du?

Gotskalk
(altid fordybet i sig selv og som drømmende).

Ja ja, min værdige Fader!

Helias.

Nu vel!
Vi vil sagtens mødes igjen paa Reisen,
Enten her eller først i Fyen. Naar du da
Vil give din Ven, den fattige Broder,
Leilighed til en Samtale, troer jeg,
Du vil bedre forstaae mig. — Hører du, Gotskalk?

Gotskalk (som før).

Jeg hører, Hr. Pater!

Helias.

Og du skjænker mig dit Bifald?

(Da Gotskalk tier)

Det er mærkelige Tider. Du kan stige, min Søn!
Vil du række Haand til at hjælpe Kongen,
Hjælpe de Mænd, der vaage for Riget,
Da tør jeg spaae dig en herlig Fremtid.
Ei sandt, min Gotskalk! — undsee dig ikke —
Din Tanke stræber mod et høiere Maal.
Jeg har seet en ædel og fager Jomfru
I Hr. Bugges Gaard.

(Tager hans Haand.)

Min fromme Gotskalk!
Fat Mod! Vel muligt, den Tid kan komme,
At du tør beile til Jomfru Agnes.

Gotskalk

(farer op og river sig løs).

Agnes? min Herres Trolovede? Frister!
Flye fra mig! (Iler ud.)

Helias

(følgende efter ham).

Gotskalk! men vent og hør mig!

Sjette Scene.

Værelset paa Hald.

Niels Bugge kommer ind med Knud. Siden Agnes.

Bugge.

Du kjender alt min Villie. Du bliver paa Hald
Som Værge for din Moder, dine yngre Brødre,
Som Fører og Forsvar for Gaardens Besætning.
Du vil vide, min Søn, at vaere mit Tarv,
Mandeligen at staae paa min Ret, naar det kræves.
Er du tvivlraadig, da gak til Stigot paa Bjørnsholm.
Har du Forfald, eller tvinger dig Sot og Sygdom,
Hvad Gud forbyde, da lad ham vogte Hald.

Knud.

Min Fader! jeg skal holde hvert af Eders Bud.

Bugge.

Derpaa tvivler jeg ikke. Vi kan da skilles.
(Tager ham i Haanden).
Min Søn! mig aner intet Godt af min Reise.
Vel er der lovet os Gidsel og Leide;
Dog skulde jeg næsten troe, jeg vender
Ei let tilbage fra Mødet i Nyborg.
Det er min urokkelige, faste Beslutning,
At jeg nu for sidste Gang handler med Kongen
Paa Dannerhof; og jeg agter at forsvare
Min og Mines lovlige Ret
Af yderste Formue. Og da er det Spørgsmaal,

Hvo der seirer, hvo der bukker under.
Var det vanskeligt før, værre bli'er det nu,
Da Tallet af vore Venner dagligt formindskes.
— Lader jeg Livet i den ulige Kamp,
Da bliver du Hoved for min Slægt og Den,
Til hvem din Moder, dine yngre Brødre
Sætte al deres Lid. Knud! du være
For min Hustru en kjærlig og lydig Søn!
Hun har ikke havt ret mange glade Dage,
Har ofte været ængstet af Frygt, har taget
Oftere Deel i mine Handlingers Uro
End formaaet at dele min Tillid og mit Haab.
Dog var hun mig hengiven og elskede mig trofast.
Falder jeg fra, da veed jeg, brister
Det ringe Mod, der næredes ved mig.
Min Søn være da hendes kjærlige Trøster,
Lindre hendes Sorg og lette hende Byrden.

Knud.

O, min Fader! Eders Ord bevæge mig dybt.
Men I vender tilbage; det haaber og troer jeg.
Kongen ønsker at give sit Rige
Fred og Hvile. Han er ei uforsonlig;
Naar blot I — tilgiv mig! Jeg veed, min Fader!
I lider ei vel, at Nogen dømmer
Over Eder og Eders Handlinger. Dog —
Gav I efter, det var til Baade for Alle.

Bugge.

Lad dette fare! Du og I Alle,
Der regne Jer til den yngre Slægt,
I kan ikke fatte hvad vi holde fast paa.
I er voxet op under Magtens Svøbe.
Den Rettighed, der daglig tabes, er ikke
Forhvervet af Eder. Men vi — dog stille!
(Agnes træder ind.)
Der er din Agnes. Tag Afsked med hende.
Jeg hilser engang endnu paa din Moder,
Og saa, min Søn! i Guds Navn afsted!
(Gaaer.)

Knud.

Ak, disse Tider er' bedrøvelige, min Agnes!

Agnes.

Men jeg tænkte, nu var der Fred at vente
Og en bedre Fremtid.

Knud.

Det skulde man troe.
Og dog seer det mørkt ud. — Min stakkels Moder!
(Der blæses i et Horn udenfor.)
Det er Hornet, der blæser til Opbrud. Velan,
Vi tør ikke tøve. Jeg har givet Eder med
Til Beskyttelse paa Reisen min troeste Svend.
Gotskalk bliver Eders Ledsager.

Agnes (urolig).

Gotskalk?

Knud.

I er dog tilfreds med mit Valg?

Agnes.

Det er jeg.

Og dog — lad ham heller blive her.

Knud.

Af hvad Grund?

Agnes.

Han er Eder tro. I kan stole paa ham,
Og behøve ham selv. I vælge mig en Anden!
Jeg beder Eder, Knud, lad ham blive hos Eder.

Knud.

Hvor finder jeg en Anden, nu paa det Sidste?

Agnes.

Tag hvem I vil!

Knud.

Vær kun ubekymret!
(Smilende)
Jeg hytter mig nok, selv uden hans Hjælp.

Syvende Scene.

De Forrige. Fru Ingeborg.

Fru Ingeborg.

Min Herre drog nu bort, og man venter paa Eder.

Knud.

Agnes, saa kom da!

Agnes.

Ak, Faster, Farvel!

Fru Ingeborg (kyssende hende).

Min Agnes! min venlige Agnes! Farvel!

(Knud og Agnes ile hurtigt ud.)

Fru Ingeborg

(ene, gaaer hen til Vinduet).

Der drage de bort! Over hele Sletten
Glimrer det af Vaaben, og Fjerbuske vaie.
— — Jeg kan kjende min Herre, han rider med Stigsøn —
Han seer sig om — han kan kjende mig — han hilser —

(Vinker ud med Haanden eller Torklædet.)

O Farvel! min kjæreste Herre, far vel!
Far tusind Gange vel! — — Der dreier han om Høien —
Jeg seer ham ikke mere.

(Kommer frem.)

Det er ikke ret,
At jeg er saa bedrøvet. Den hellige Jomfru
Vil høre mine Bønner, vil bringe ham tilbage.

(Seer igjen ud.)

Nu er Sletten tom, Alle dragne hen,
Ingen Vind rører sig, Alt er lydløst.
Tom og stille vil ogsaa vor Gaard
Blive for Fremtiden. — — Hvo er det der kommer?
En Rytter — det er Gotskalk — hvor han farer afsted!

(Kommer igjen frem.)

Jeg er saa svag, at jeg næsten kan glædes,
At En af mine Kjære vender tilbage.
Men hvad kan han ville? Ak, han har vel glemt

Et eller Andet over alt det Hastværk.

(Gaaer engang op og ned.)

Hvorfor er jeg da saa urolig? Kongen
Vil holde sit Ord. Min kjære Herre
Har Intet at frygte. — Hvad er her da at frygte?
At Kongen vover at berøve ham sin Frihed?
Og om han gjorde det? Hellige Guds Moder!

(Farer sammen.)

Hvo kommer? Gotskalk!

Ottende Scene.

Fru Ingeborg. Gotskalk.

Gotskalk
(med Hast og forstyrret).

O, min ædle Frue!

Fru Ingeborg.

Hvad vil du? tael!

Gotskalk.

Hvor er min Herre?

Fru Ingeborg.

Knud? jeg veed ikke.

Gotskalk
(som for sig selv).

Og jeg tør ikke vente ...
Hvad skal jeg gribe til ...

Fru Ingeborg (urolig).

Kan du ikke sige mig?

Gotskalk.

Ak nei — I vil ængstes, og maaskee uden Grund —

Fru Ingeborg.

Gotskalk! jeg befaler dig, tael! tael strax!

Gotskalk.

O, jeg er saa fortumlet — bær over med mig —
Jeg har blot en Mistanke — muligt, den er falsk —

Fru Ingeborg.

Men siig mig kun —

Gotskalk.

Da vi nys drog ned ad Høien,
Saae jeg i Frastand Broder Helias fra Esrom.
Han var skjult af Hætten, men mit Syn er skarpt,
Og jeg kjendte ham paa en Munk, der var med
Og der standsede paa Veien. Denne Munk har jeg seet
Alt eengang med Helias. Men for faa Dage siden
Gik han ridderlig klædt med Fjederhat og Kaabe.
Han var dengang med Kongen. Nu saae jeg ham igjen,
Og atter som Munk. Da jeg øined' dem begge,
Da foer det som et Lyn igjennem mig: Munken,
Denne Helias er en Forræder; han lurer
Paa Nogens Fordærv; vi maae vogte os for ham.
Og en Magt, jeg kan ikke sige hvilken, drev mig
Til at kaste min Hest og ile tilbage.

Fru Ingeborg.

Min Gud, hvad frygter du?

Gotskalk.

Jeg veed ikke selv ...

Helias har talt med mig nylig, han har sagt ...
Jeg mindes det saa dunkelt, — jeg var dengang saa bedrøvet —
Han spurgte mig ... han sagde ... Hvad var det dog han spurgte —?

Fru Ingeborg.

Gjaldt det ikke min Herre?

Gotskalk.

Eders Herre? Hr. Bugge?

Fru Ingeborg.

Eller Knud?

Gotskalk.

Nei, nei!

Fru Ingeborg.

Har Kongen ei isinde
At forraade dem?

Gotskalk (bestemt).

Nei.

Fru Ingeborg.

O, du ængster mig tildøde!
— Trues min Herre med Farer paa Reisen?

Gotskalk
(seer spørgende paa hende).

Paa Reisen?

Fru Ingeborg.

I Fyen, i Nyborg?

Gotskalk.

Paa Reisen?

(Med Anstrengelse.)

Hvad vilde Broder Helias? — Han bad mig jo komme ...
Han sagde jo, vi mødtes ... der var Mænd, der vilde —
Der havde lagt Raad op ...

(udbrydende)

Ja, jeg mindes det klart!
Han sagde, der var Mænd, der havde lagt Raad op
Mod Hr. Bugge —

Fru Ingeborg (forfærdet).

Mod min Herre?

Gotskalk.

Og mod de jydske Mænd,
Der drage til Nyborg. Han bad mig staae ham bi,
Den afskyelige Munk! — Nu husker jeg det Alt —

Fru Ingeborg.

Mod min Husbond? mod hans Liv?

Gotskalk.

Jeg fatted' ikke andet.

Fru Ingeborg.

Det er jo forfærdeligt! — og han aner intet Ondt!
Det bliver hans Undergang. — Hvad sagde da Munken?
Nævned han ikke de Mænd, der stræbte

Min Husbond efter Livet?

Gotskalk (eftertænkende).

Det troer jeg ikke.

Fru Ingeborg.

Bestemte han ikke Tiden og Stedet?

Gotskalk.

Tiden og Stedet?

Fru Ingeborg.

Husk dig om!

Gotskalk.

Nei.

Men Alt løb rundt for mig; jeg hørte kun halvt.

Fru Ingeborg (utaalmodig).

O, hvor kunde du, Gotskalk!

Gotskalk.

I vredes blot ikke!

Fru Ingeborg (grundende).

Denne Munk, denne Helias var jo hos os.
Min Herre var opbragt og jog ham fra Gaarden —
Hvo kan vide, hvad der var dem imellem.
Om han nu af Hævn — o, jeg skjælver af Skræk!
Den rige Christ raade mit angstfulde Hjerte!

Gotskalk.

I tale med Knud, med min unge Herre!

Fru Ingeborg.

Og hvad kan da Knud? Var end al vor Frygt
Beviislig — min Husbond vender aldrig tilbage!
(Gaaer urolig op og ned.)
Bliver jeg her, da vil Jorden brænde
Under mine Fødder. Hvis jeg hemmeligt fulgte —
Der er dog Ingen, der har hans Hustrus Omhu —
Hr. Stigot paa Bjørnsholm kunde varetage Hald ...
Min Søn gik med mig — det maa han, det skal han!
— Gotskalk! begiv dig tilbage, vær opmærksom!
Agt vel paa Alt! Hører du, paa Alting!
Lad mig stole derpaa. Betroe dig til min Herre,
Til Andersøn og Stigsøn. Mærker I Uraad,
Da vaage I trofast, du og Thorbern.

Gotskalk.

Det skal vi, min Frue!
(Vil gaae.)

Fru Ingeborg.

Gotskalk, vent!
(Overveiende.)
Vel muligt, min Herre vil vredes, naar han seer mig.
Maaskee det viser sig, at vi bedrog os,
Eller Faren gaaer over. Da veed jeg, han vil dadle
Min Frygtsomhed, min utidige Angst.
(Med et Udbrud.)
O, lad ham kun vredes! Han er det vel værdt,
At jeg bærer hans Vrede, af Kjærlighed til ham.

Naar jeg kun tør see ham frelst og uskadt,
Da lad ham dadle mig; hans strenge Tale
Vil være Lindring for mit ængstede Hjerte.

(Til Gotskalk.)

Gjør som jeg har sagt.

(Gaaer ind til Siden, Gotskalk ud af Hoved-Indgangen.)

Femte Act.

Første Scene.

Middelfart. En dyb Plads, der gaaer ned til Stranden. I Baggrunden nogle ophængte Fiskergarn. I Forgrunden enkelte Huse og Træer. Tilvenstre Herberget, en noget større Bygning af Bindingsværk. Handlingen begynder om Morgenen.

Broder Helias nærmer sig forsigtig og speidende.

Helias.

Det var at forudsee, han lader mig vente.
Jeg er bleven opholdt, Christoffer kan komme
Hvert Øieblik — saa er det Spørgsmaal, om vi ...
Der maa handles idag, idag eller aldrig!
(Efter et Ophold.)
Alt staaer paa Spil. Det Ønske, jeg har næret
I Aar og Dag, at komme til Vitskøl,
Kan blive tilintetgjort, selv kan jeg see mig
Udsat for en forsmædelig Lod.
Abbed Andreas — jeg kjender ham — kan let

Synes, det er bedst, jeg betaler Gildet.
Al hans Forventning, hans Tillid til mig
Har jeg skuffet, og nu — kun eet Middel har jeg.
— Niels Bugge! du mægtige Mand! du skal lære,
Hvad det er at træde den foragtede Orm!
Du veed ikke, du har traadt en Hugorm.

(Seer ud til Siden.)

Hvi tøver Tue Lange ... Endelig, der er han.

Anden Scene.

Broder Helias. Tue Lange, bevæbnet, i Hjelm og med Rytterkappe. Siden nogle Fiskere.

Helias.

Nu, Tue Lange, hvad Held har I havt?
Skynd Eder — fortæl!

Tue Lange.

Broder Helias! glæd Jer!
Det gaaer os ypperligt.

Helias.

Nu da, hvorledes?

Tue Lange (ligesom hviskende).

Her i Middelfart har været et Oprør,
Et fuldstændigt Oprør.

Helias.

Oprør? Af hvem?

Tue Lange.

Af Borgerne. Strax, da de jydske Mænd
Kom over med Færgen, flokkedes Folket,
Og vilde forbyde dem Landgang.

Helias.

Herligt!

Var I Mester derfor?

Tue Lange.

Nei, det kom af sig selv.

Helias.

Og hvad Ende fik det?

Tue Lange.

Her ligge desværre
Nogle Ryttere fra Odensee. De kom imellem
Paa Lehnsmandens Bøn.

Helias.

Ryttere her?
Det er slemt og mod min Beregning.

Tue Lange.

Aa hvad!
En halv Snees Stykker, og de har hørt ondt nok
Af Borgerne siden; de holde sig stille.

Helias.

Og I, hvad har I da udrettet selv?

Tue Lange.

I skal være tilfreds, Broder Helias. Først
Har jeg opslaaet min Bolig i Fiskernes Løkker
Og snakket for Folkene. Her kommer ret strax
Et Par, jeg har stevnet til Møde. De er' Alle
Dristige Folk og paalidelige.

Helias.

Godt.
Og I har ikke glemt at sige dem, I handler
Med Kongens Minde, at I kommer fra Viborg
Og kjender hans Villie?

Tue Lange.

Nei, hvor kan I troe!
Dernæst har jeg talt med Flere af Byens
Borgere hersteds, efter Eders Ønske,
Og har sagt dem, men underhaanden, at Freden
Med Holsteen var sluttet. — Er det virkelig sandt?

Helias.

Derpaa kan I stole.

Tue Lange.

Og har viist dem klarligt,
At nu maa Jyderne falde tilføie,
At det nu var bedst, man kjørte dem i Ring.

Helias.

Det har I gjort godt.

Tue Lange.

Det skulde jeg troe.

Helias.

Og hvor skal Overfaldet skee?

Tue Lange.

Ved Stranden.

Helias.

Hvorfor ikke paa Torvet?

Tue Lange.

Det forstaaer I ikke.
Veien gaaer langsmed Stranden til Porten,
Igjennem et snævert Stræde. Der kan vi
Klemme dem inde.

Helias.

Godt; som I vil.

(Nogle Fiskere nærme sig og gjøre hemmeligt Tegn til Tue Lange.)

Tue Lange.

Træd I kun nærmere, taler kun frit!

En af Fiskerne.

Vi vil gjerne vide bestemt, hvor mange
Af Eders Folk vi kan regne paa nu.

Tue Lange.

Ti af mine bedste Huskarle, flinke
Og duelige Folk.

Fiskeren.

Ja, ja, det var vel.

Helias (til Fiskeren).

Min kjære Mand! I lider vel ondt
Mellem Aar og Dag. Eders jydske Nabo
Er sagtens ei god at trækkes med.

Fiskeren.

Nei;
Og især under Feiden. I skal vide, Hr. Pater!
Da Vandet her ved Byen er lavt, maae tidt
De større Fartøier, med Kjøbmandsgods paa,
Lægge bi bistovre ved den jydske Kyst.
To har de snappet, og fire Baade
Fra Fiskerne her. Den ene var min.
Der skal mange Aar gaae hen, før vi forvinde
Den Skade, de har gjort ved Indfaldet sidst.

Helias.

Det kan jeg tænke. Jeg har Medynk med Eder.

Tue Lange (til Fiskeren).

Ja saa kan du gaae. Vent mig ved Stranden.
(Fiskerne gaae).
Knud Bugges Svend, giver han os Bistand?

Helias.

Gotskalk? (Barsk) Nei, han er tvertimod farlig.
Hold Øie med ham og skaan ham ikke.

Tue Lange.

Godt — hvis jeg træffer ham.

Helias.

Hvor er Niels Bugge.

Og de andre Herrer taget ind?

Tue Lange.

Derovre,

I Herberget.

Helias.

Der? og I lader mig staae . . .
Men er I da uklog? Sæt, at man saae mig
Være sammen med Eder — bort herfra, kom!

Tue Lange.

Ja, ja, giv Tid! Det har ingen Fare.

(De gaae.)

Tredie Scene.

Agnes og et Par af hendes Piger komme ud fra Herberget. Siden Gotskalk.

Agnes
(til En af Pigerne).

Lad os kun gaae ned. Her er Ingen at see,
Og Huset tæt ved. Hvad Fare kan der være?
— Hvor Morgenen er klar! hvor det lufter friskt
Fra Stranden! Saa smukt er der ikke ved Viborg.
See kun' derhenne glider en Baad
Med hvide Seil tversover Sundet.
Den kommer fra Jylland, den bringer os Hilsen
Fra alle vore Frænder. — Lad os kun gaae ned!
Der kommer Gotskalk; han kan følge med.

(Gotskalk kommer fra Stranden med et Par af Bugges Folk.)

Agnes (til Gotskalk).

Kan vi gaae til Stranden? Er der Noget at frygte?

Gotskalk.

Nu er der stille; dog tør jeg ikke raade, —
Med mindre vi var' nogle Fleer i Følge.

Agnes.

Saa bliver jeg her. Jeg kan ikke glædes
Ved den smukke Morgen, naar jeg veed, man lurer
Paa at gjøre mig Fortred.

Gotskalk.

Der har I vel Ret.

Agnes.

Naar venter I Junker Christoffer?

Gotskalk.

Idag,
Hvert Øieblik. Var han blot kommen!

Agnes.

Idag?
Nu Gud være lovet! Om Dagen er jeg ikke
Halv saa frygtsom. Men inat var jeg angst.
Naar Dagen er saa klar, Luften saa mild,
Kan Ingen pønse paa forræderisk Anslag.
Natten maa dertil.

(Da Gotskalk ryster paa Hovedet.)

Lad os haabe det Bedste!
Man piner sig kun selv med at ængstes bestandigt.

— Hvad har du der om Halsen? — Et Sølvkors!

Gotskalk (forvirret).

Der er et Kapel ved Stranden. Jeg var inde
Og bad min Morgenbøn.

Agnes.

Kom, lad mig see!

(Gotskalk rækker hende det.)

Det er smukt. (Til Eu af Pigerne.) See kun, og besatmed Stene.
— Gaaer du altid med dette Kors?

Gotskalk.

Ja — altid.

Det blev lagt paa min Vugge dengang jeg blev født.
Det har alle mine Dage hviilt ved mit Hjerte,
Har følt dets Slag i Sorg og i Glæde.
Engang naar jeg døer —

(Holder inde.)

Agnes.

Nu, naar du døer?

Gotskalk.

Ak, dette Kors er en Arv fra min Moder.
Af Alt i Verden var jeg hende kjærest.
Jeg har tænkt, at Den, jeg selv har elsket
Høiest siden min Moders Død,
Skal atter tage det i Arv efter mig.
Jeg er angst for at glemmes. Dette Kors skal være
Som et Kors paa min Grav, men heller ikke Mere:
Et Mærke med mit Navn.

Agnes
(giver ham Korset igjen uden at see paa ham.)
Naar det er fra din Moder,
Bør du gjemme det vel.
(Til En af Pigerne.) Lad os kun gaae ind.
Her er kjøligt ved Stranden.
(Idet hun gaaer mod Huset, moder hun de Udtrædende.)

Fjerde Scene.

De Forrige. Niels Bugge, Peder Andersøn og Offe Stigsøn med Følge.

Bugge.
God Morgen, min Agnes!
Vil du atter gaae ind? Du har Ret; vel muligt
Vi snart reise videre. Hold dig da rede.
(Agnes og Pigerne gaae ind.)
Nu, Gotskalk! Munken, har du seet ham siden?

Gotskalk.
Nei, Hr. Ridder!

Peder Andersøn.
Han har vel betænkt sig.

Bugge.
Hm! maaskee. (Til Gotskalk) Gaae ned til Stranden
Og bring os Bud, naar du øiner Færgen.
(Gotskalk gaaer med nogle af Følget.)

Offe Stigsøn.
I mener da bestemt, at Junker Christoffer
Kommer idag?

Bugge.

Jeg tænker det. Han burde
Være her igaar. Han er vel bleven hindret.

Peder Andersøn.

Saa skal vi da til Nyborg! Gud vide hvad Udfald
Den Reise vil faae!

Offe Stigsøn.

Biskop Mogens af Børlum
Meente jo, vi maae slaae af paa vor Fordring,
For ei at gaae glip af det Hele.

Peder Andersøn.

Biskop Mogens?
Det er vitterligt for Alle, han holder med Kongen.
Hvo vil agte paa ham! — I er tankefuld, Bugge?
Hvad mener da I?

Bugge.

Jeg mener, at Bispen
Turde muligt have Ret. Vor Udsigt er mørk.

Peder Andersøn.

Ei hvad! fordi Erland Kalf er løbet
Over til Kongen — han er en Forræder.

Bugge.

Nei, nei! Erland Kalf er ingen Forræder.
Det harmer mig meest, ja det volder mig Uro,
At jeg ikke tør sige: Kalf er Forræder.

Offe Stigsøn.

Ligemeget! Een Mand meer eller mindre —
Vi tør ikke vakle, ei vige nogen Fodsbred.

Peder Andersøn.

Det Samme siger jeg.

Bugge.

Og jeg ikke mindre.
Jeg har sat mit Liv paa den eneste Tærning
Og svigter Eder ikke. Men jeg seer forud,
Vi komme til at holde sammen for Alvor,
Særdeles naar Bisperne, hvad jeg befrygter,
Nægte paa Dannerhof deres kraftige Bistand.

Peder Andersøn.

Vi skulde have gjort som jeg sagde: først
Bestyrket vort Forbund med Holsteens Grever.
For et muligt Tilfælde var det sikkrest.

Bugge (mørk).

Det behøves ikke, hvis Holsteen er os tro;
Og det gavner lidet, er det falsk og troløst.

Offe Stigsøn.

Der er Budet.

(Gotskalk kommer hurtigt ind.)

Gotskalk

Junker Christoffer kommer.
Han er lige bag ved mig.

Bugge (til Andersøn).

Der kan I see!

Peder Anderson.

Ja ja — skjøndt halvveis tænkte jeg, Kongen
Havde saa smaat en Næv bag Øret.

Bugge.

Er hans Følge stort?

Gotskalk.

Nei, kun lille.
Men Hr. Ridder! jeg bemærkede nu, der var samlet
En Mængde Folk langs Stranden og paa Torvet,
De fleste bevæbnede. Jeg syntes at spore
Uro. Folk stak Hovederne sammen.

Bugge.

Hvad var det for Mænd?

Gotskalk.

Borgere fra Byen,
Saavidt jeg kunde see, og Fiskere fra Leiet.
Da Kongens Søn kom, blev Tummelen større,
Skjøndt Folket spredtes og trak sig tilbage.
Men de samles paany.

Bugge.

Føres de af Nogen?

Gotskalk.

Jeg veed ikke, Herre! Men jeg sendte Thorbern
Ned paa Udkig.

Peder Anderson (sagte).

Der kommer Christoffer.
Jeg tænker, at han veed bedre Besked.

Femte Scene.

De Forrige. Junker Christoffer med Følge. Siden Thorbern.

Bugge (gaaer ham imøde).

Velkommen, Hr. Junker!

Christoffer.

Jeg takker Eder.

Bugge.

Veed I,
Der er Opløb af Byens Borgere?

Christoffer.

Ja —
Man har sagt mig det nu da jeg kom. Jeg mener,
Det har Intet at betyde.

Peder Andersøn.

Min kjære Hr. Junker!
Det Opløb er det andet siden vor Ankomst.

Christoffer.

Det vil dæmpes som det første. Dog ønsker jeg selv,
I ædle Herrer, at I undgaae Faren,
Er den ellers forhaanden. Ja, jeg mener endog,
Vi bør tage til Odensee strax. Min Fader
Kan ventes hvert Øieblik. Jeg blev forsinket,
Han har hentet mig ind, agter sig hertil.
Det turde være bedst for alle Parter,
Om vi undgik et utidigt Møde.

Bugge.

I har Ret.

Vi kan bryde op, naar det skal være.

(Til Gotskalk.)

Lad Resten af vort Følge holde ved Porten,
Der gaaer ned til Stranden. Der skal Agnes
Holde sig færdig og vente til vi komme.

(Gotskalk gaaer ind i Herberget.)

Christoffer.

Hvad gav Anledning til det første Opløb?

Offe Stigsøn.

Vor Ankomst, Hr. Junker! Det hed sig siden,
De tænkte, vi gjorde Landgang som Fjender.

Christoffer (smilende).

Ja, Eders Venner ere kun faa her i Fyen,
Især paa denne Kant.

(Man hører et stærkt, men fjernt Raab som af en Mængde Mennesker.)

Peder Andersøn.

Hører I, de raabe!

Jeg skulde selv troe, det er knap af Venskab
De bruge deres Lunger saa stærkt.

Christoffer.

Lad dem skrige!

Med Ord og Skrig slaaer man Ingen af Hesten.
Dog — lader mig raade! Jeg vil tale med Hoben
Og stille den tilfreds.

(Idet han vil gaae, nærmer Thorbern sig.)

Bugge (til Christoffer).

Der kommer mit Bud.
Lad os høre hvad han melder.

(Til Thorbern.)

Hvorledes staaer det til?

Thorbern.

Det seer farligt ud som Brimmelen voxer.
Jeg gik ned paa Torvet, skjult i min Kappe
Og blanded' mig i Hoben. Der stod en Munk
Og en Mand i Harnisk høit paa en Steenhob
Og talte til Folket.

Bugge.

Hvad blev der talt?

Thorbern.

Han, der var bevæbnet, forkyndte for Alle
I Kong Valdemars Navn, at nu var der indgaaet
Fred og Sone med Holsteen; at Kongen
Vilde plat ud ikke forliges med Jylland,
Men twinge sine jydske Mænd med Vaaben.

Offe Stigsøn.

Hvad siger I til dette, Hr. Junker?

Christoffer (opbragt).

Hvo var han?
Hvo var den Forræder?

Thorbern.

Jeg kjendte ham ikke.

Offe Stigsøn.

Hvad gjør det til Sagen hvo han er. Men svar os:
Er det vist, at Kongen er sonet med Holsteen?

Christoffer (kort).

Er det saa i sig selv, da vil Eder gives
Underretning derom til Tid og Sted.

Peder Andersøn (med Heftighed).

Det er intet Svar, Hr. Junker! Siig os
Er I sonet med Holsteen?

Christoffer.

I har faaet mit Svar.

Bugge.

Nei, nei, Hr. Junker! den Sag er Alvor.
Vi gaae ikke fra Pletten, forinden vi vide
Hvad vi har at rette os efter. — Er det afgjort,
Er I sonet med Greverne?

Christoffer.

Hr. Bugge! det var let
At svare: det er noget jeg ikke kan vide.
Og dog — jeg har ønsket at spare Jer for denne
Ei kjærkomne Nyhed saa længe som muligt.
Forresten — det er sandt. Ved min Faders Ankomst
Vil det blive bekjendtgjort.

Bugge (udbrydende).

Saa min Anelse traf ind!

Peder Andersøn (opbragt).

Der har I det, Niels Bugge; der er Syn for Sagn!

Christoffer.

Men Ingen har han givet — det vidner jeg for Gud —
Ingen har han givet Fuldmagt forinden
Til at gjøre det bekjendt.

Peder Andersøn.

Det kan I bilde Børn ind.
Jeg siger, det er aftalt Spil, det er atter
Hans gamle Trædskhed. Vi er' solgt' og forraadte.

Christoffer (i Hede).

Jeg forlanger, I skal troe mig!

Bugge.

Stille, Hr. Junker!
I har villet spart os for denne Nyhed.
Vel var det bedre, Kongen havde spart os
Reisen hertil. Jeg for min Deel
Gaaer ikke til Nyborg.

Peder Andersøn.

Retsaa, Niels Bugge!

Christoffer.

Hvorledes? I gaaer ikke til Nyborg?

Bugge
(med stigende Heftighed).

Nei.
Det er muligt, I kjender selv kun lidt til

Dannerkongens Lønraad. Os er det bekjendt,
Han er skrøbelig, naar det gjælder et Løfte.

Christoffer.

I glemmer hvem I taler til.

Bugge.

Kunde jeg glemme
Syv Aars lange, frugtesløse Kamp!
Kunde jeg glemme, hvor tidt Eders Fader
Har gjort os troskyldige og forhaanet os siden.
— Andersøn har Ret! Det er atter hans Trædskhed!
Som Slagteqvæg skal vi trækkes til Nyborg,
Lokkes til Dannerhof, nu da han mener,
Han har Spillet vundet, nu da han tænker,
Han kan sætte os Kniven paa Struben.

Offe Stigsøn.

Afsted!
I har alt mit Bifald! Vi vende tilbage!

Christoffer.

I kan ikke vende om. Stranden er spærret
Af Borgernes Hobe. Kun een Vei er aaben.

Bugge.

Troer I, Hr. Junker! at vi har Frygt for
Hine svenske Oldensviin? — Andersøn! Stigsøn!
Slutter Jer til mig! (Til sit Følge.) Og I, mine faa,
Men prøvede Mænd! Med Sværdet skal vi

Bane vor Vei og skrive os et Pasbord
Paa Fyenboens Pande. — Afsted! til Stranden!

(Han, Peder Andersen og Offe Stigsen med Følget ile ud.)

Christoffer (til sine Mænd).

Følger mig! Er det muligt, maa han frelses!

(De følge efter.)

Sjette Scene.

Efter en Pause hører man et høit Raab af den oprørske Mængde. Strax efter kommer **Agnes** og **Ebbe** hurtigt ind fra Stranden. Siden **Gotskalk**.

Agnes
(holder med Haanden et Klæde om Armen).

Vær ikke saa forskrækket. Du gjør mig kun angst.
Bind Klædet om.

Ebbe (ængstlig).

Ja ja — det skal jeg —
Jeg forstaaer kun lidet af Saarlægens Kunst...
Hold Armen stille ... vær taalmodig, Jomfru ...
Kan jeg binde det saaledes?

Agnes.

Det smerter, Ebbe!
Er det blot ikke farligt?

Ebbe.

Nei, fat Eder, Jomfru!
Nu standse vi Blodet — ja Gud skal vide,
Om jeg her gjør Eder meer Ondt end Gavn.

— Det vil ikke standse ... du naadige Himmel,
Jeg er ubehændig — hm! — hold blot Armen stille.

(Gotskalk kommer.)

Gotskalk.

Er I her? Jeg har søgt Jer — hellige Jomfru!
Er I saaret?

Agnes.

I Armen.

Ebbe.

En Bueskytte sigted'
Paa mig og traf hende.

Gotskalk.

Kom, lad mig see!
Jeg forstaaer at forbinde.

Ebbe.

Forstaaer I? Saa skynd Jer!

Gotskalk
(mens han viller Klædet op).

Det er Lærdom fra Klostret. — Trøst Eder, Jomfru!
I er kun streifet — det er slet ikke farligt.

Agnes.

St. Margreth' være lovet.

Gotskalk.

Naar det blot er forbundet,
Saa læges det hurtigt — See saa! — I skjælver —
Vær kun uden Frygt!

Agnes.

Hvad gjør du, Gotskalk?

Gotskalk.

Der hang en Bloddraabe her paa Armen,
Rød som et Rønnebær. Jeg suged' den op.
Tilgiv mig, Jomfru Agnes!

Ebbe
(der har seet ud ved Baggrunden).

Bulderet bliver ved.

Gotskalk.

O, de skjændige Forrædere! Det er Helias, Munken,
Og den Anden — Men Hr. Bugge gjør lyst hvor han
kommer,
Og Andersøn og Stigsøn ikke mindre.

Agnes (farer sammen).

Hør kun!
Hvor de raabe!

Gotskalk.

Ebbe, bliv her! (Til Agnes) I kan ikke
Gaae ind i Herberget. Byen er fuld af
De oprørske Mænd. Bliv her! — Jeg maa bort;
Vi er' kun saa faa; jeg kan ikke forlade
Hr. Bugge, medens han trænges saa haardt.
Men jeg vender tilbage det snareste jeg kan.
(Gaaer ned til Stranden.)

Agnes

Naar blot Ingen kommer!

Ebbe.

Jeg tænker det ikke.
Hvis I ønsker det, skal jeg gaae ned.

Agnes.

Gjør det;
Men ikke for langt bort.

(Et stærkt Raab nærved høres).

Nei — bliv her!
Kom hen til mig. Hører du?

(En stor Hob af Byens Borgere og Fiskere iler over Scenen i Baggrunden fra venstre Side tilhøire.)

Hoben
(idet den iler forbi).

Kongen kommer!
Flygter! Afsted!

Agnes
(har taget Ebbe i Haanden og trykker sig hen til Siden).

O, mit ængstede Hjerte!

Syvende Scene.

De Forrige. Kongen. Palne Johnsøn og et stort Følge. Alle fra Stranden tilvenstre.

Kongen.

Efter de Forrædere! I skal hugge dem ned!
I skal pidske dem ud i Stranden! Som Hunde
Skal I drukne dem!

(Bliver Agnes vaer.)

Hvad? Er I her, Jomfru Agnes?

Stakkels Barn! — Og Fru Ingeborg, der fulgte
Med den næste Færge —! Hr. Johnsøn, bliv her!
Bliv hos Eders Slægtning. Jeg har ingen Ro,
Forinden jeg har straffet de Forrædere —
(Til sine Mænd) Følg mig.
(Han og Følget gaaer ud tilhøire.)

Agnes (angst).

Hvor er Hr. Bugge? Ak, hvad er der skeet?

Palne Johnsøn.

Jeg veed ikke, Barn! Jeg har ikke seet ham.
Men vi frygte det Værste.

(Gotskalk og Flere af Bugges Følge træde ind fra Baggrunden tilvenstre.)

Palne Johnsøn (til Gotskalk).

Hvor er din Herre?

Gotskalk
(saaret, støtter sig mat til et Spyd).

Han er slagen. Alt er forbi!

Agnes.

Han er slagen!

Palne Johnsøn (til Gotskalk).

Iil ned til Kongen! Forkynd ham hvad du veed.

Gotskalk.

Jeg kan ikke.

Palne Johnsøn.

Bliv du kun her — jeg vil selv.
Ulykkelige Dag!
(Gaaer ud tilhøire.)

Agnes.

Gotskalk, du blegner —
Hvad fattes dig?

Gotskalk.

Jeg er saaret — til Døden.

Agnes (forskrækket).

Saaret? Ak Gud, kan jeg hjælpe dig — svar!

Gotskalk (bestandig mattere).

Gud naade Jer, Agnes, saa lidet I kan.
Mig hjælper Intet ... Ebbe, kom hid ...
(Synker ned, understøttet af Ebbe.)

Agnes.

Skal Ebbe hente Hjælp? skal jeg selv ...

Gotskalk.

Ak bliv!
Jeg mærker, jeg kan ikke friste mit Liv.
Det er forbi ... Agnes, hvor er I ... Farvel!
Bed for Gotskalk, bed for hans Sjæl!

Agnes.
(bøier sig over ham).

Ak, han døer! den trofaste Svend!
Himlen har taget hvad der var bestemt den.
Men at døe saa ung, i saa faur en Alder!
(Under det Følgende bæres Gotskalk hen til Baggrunden.)

Ottende Scene.

De Forrige. Kongen og Palne Johnsøn med Følge, fra høire Side. Kort efter Junker Christoffer og siden Hertug Barnim, begge fra venstre Side.

Kongen.

Palne! har du fattet mig? Ingen Skaansel!
Alle skulle straffes efter Lovens Strenghed!
Fange vi dem, der er Ophav til Drabet,
Ved mit Liv! de skal klæde Steiler og Hjul!

(Bugge bæres ind paa en Baare, bedækket af en Kappe. Christoffer og Resten af Bugges Mænd følge med. Agnes iler hen og knæler ved Baaren.)

Kongen.

Der komme de med ham! Ynkværdige Syn!
Er I død, Hr. Bugge! Svar Eders Konge!
See ham i Sorg! kjend hans Smerte
Over Eders Livs ynkelige Udgang.
Vi har mangen god Dag kjæmpet med hinanden —
Og forsones først nu! Livets og Dødens
Herre har forligt os med vældig Haand!
— Men jeg lover Eder høit og dyrt, I skal hævnes!

(Til Christoffer.)

Og Hr. Stigsøn? Hr. Andersøn? hvor ere de?

Christoffer.

Slagne.

De ligge dræbte ved Fiskernes Løkker.

Kongen.

Slagne? — O, de forbryderiske Mænd!
— Tue Lange, slap han fri?

Christoffer.

Han er flygtet.

Kongen.

Og Munken?

Christoffer.

Han har faaet sit Banesaar.

Kongen.

Skjændige Munk!
Den Død var han ikke værd.

Niende Scene.

De Forrige. Hertug Barnim. Kort efter **Fru Ingeborg** og **Knud.** Noget senere Fru Ingeborgs **Piger.**

Barnim.

Eders Naade!
Fru Ingeborg nærmer sig.

Kongen.

Ingeborg! den Arme!
Hvo skal trøste den bøiede Hustru!

(Fru Ingeborg kommer hastig ind, fulgt af Knud.)

Knud.

Min Moder! bliv her — lad mig gaae derned!
Det gjør intet Gode, naar I ...

Fru Ingeborg.

Nei, nei!

Det fatter du ikke. Jeg maa selv ... slip mig.

(Seer Kongen.)

Der er Kongen. Eders Naade, svar mig! Hvor er han?
Hvor er min Herre? — I tier?

(Med stærkere Stemme) Hvor er han?

(Seer sig omkring.)

Er han her? Er han saaret?

(Bliver Baaren vaer.)

Retfærdige Himmel!

(River Klædet bort.)

Død! Dræbt!

(Synker hen over Baaren.)

Knud.

Fat Eder, min Moder!

Fru Ingeborg (løfter Hovedet).

Min Husbond! min Herre! — Aabne Eders Øine!
Tael til Eders Hustru. — O, siig kun Farvel!
Kun et eneste Farvel!

Kongen.

Min ædle Frue!

Det er christelig Pligt at bære med Taalmod
Hvad Himlen har tilskikket Eder. Hør mig!
I kan ikke lide meer end jeg selv;
I kan ikke mere smerteligt rammes
End Eders dybt nedbøiede Konge.

Fru Ingeborg
(reiser sig pludselig og kommer frem).

Han er dræbt. Hans Død er ikke naturlig.
Hvo har dræbt ham? Svar mig, Hr. Konge!

Min Herre sad tryg og sikker paa Hald.
I har lokket ham ud. Han er dragen fra sin Gaard
Under Eders Vinger. Eders Ord og Leide
Var hans visse Borgen. Og see, han er dræbt!
(Slaaer Hænderne sammen.)
Hvo kan nu troe paa kongeligt Ord!

Kongen.

Jeg tilgiver Eders Smerte. Men den høieste Gud
Skal være mit Vidne: dette Drab er skeet
Uvitterligt for os. Jeg forlanger, I skal være
Retfærdig og billig. Vor egen Søn
Har vovet sit Liv for at skjærme ham mod Hoben.
Det skal I og det skulle Alle bekjende.

Fru Ingeborg.

Uvitterligt for Eder — ja ja, jeg veed det.
I har ønsket mindeligt Forlig. Han var indkaldt
Af Eder til Dannerhof. Nu er han død,
Og I har løst Eders Ord. Paa den Viis er det,
I har forligt Jer med Eders Fjende.
Eders Dannerhof er denne usle Baare;
Her er det, I har bragt hans Mund til Taushed.
(Til Bugges Følge.)
Løfter ham op, I, der er tilbage
Af min Herres Mænd. Den troløse Jord
Skal ikke bære hans dyrebare Legem.
(Til Kongen, mens Følget bærer Liget ud.)
Valdemar Konge! I har stillet Eders Harm
Paa en vaabenløs Qvinde. Min Husbond er slagen.

I var hans Uven, hans bittreste Uven.
I skal mærke hvad der gaaer deraf for Sagn.
Jeg stevner Eder her, jeg kræver Jer til Regnskab.
Al Danmark skal vidne for mig, og I
Skal staae til Ansvar for det udøste Blod.

(Gaaer, ledsaget af Knud, Agnes og Pigerne.)

Kongen
(efter et Ophold).

Ved Himlen, der hører meer end Mands Mod
Til at styre Riget under al den Modgang.
Jeg seer det forud, hiint ynkelige Drab
Vil koste Landet blodige Taarer.
Aar af mit Liv gav jeg til, det var ufkeet.
— O Morgenrøde, der stiger over Danmark!
Mulm og Skyer dække dig for Oiet.
Den mægtige Arm, der skal sprede dem ad,
Tøver, og det dristigste Hjerte kan skjælve.
Oprøret truer os. Rigets Mænd,
Der skal være vor Støtte, vende sig imod os.
En eneste Dag som denne mægter
At gjøre til Intet Aaringers Arbeid.

Barnim.

Eders Naade, fat Eder! I tabe ikke Modet!
Alt ofte forhen har Modgang truet
Eder og Riget; men Himlens Bistand
Og Eders egen Manddom har bragt Eder Seier.

Kongen.

Himlens Bistand! Vel talt, Hertug Barnim!
Den er det Skjold, jeg sætter min Lid til.
Den vil ikke gjøre mit Haab tilskamme.
Ja, med Himlens Bistand, alle hine Feider,
Hvori de Ædleste spilde deres Styrke,
Ville standses engang, og Rigets Provindser
Forenes trygt til et gjensidigt Bolværk.
Den Tid vil komme, da een Lov gjælder,
En eneste Røst samdrægtig lyder
Fra Sundet og til Skagen. Mulmet skal vige,
Held skal følge den retfærdige Sag,
Og et Morgenrøde skal herligt stige.
Ja, mit elskte Danmark, mit betrængte Rige!
Min Fortrøstning er endnu: **der er atter en Dag!**

Anmærkninger.

Pag. 12. Asmild, et Nonnekloster ved Viborg, hed først St. Margarethe-Kloster.

Pag. 36. „Vor Frue i Karup være lovet." Karup, i Lysgaard Herred, var i de catholske Tider berømt ved sin Sundhedskilde og sin store og pragtfulde Kirke. Byen, der var anseelig og rig, laae midt i Skove. Nu ligger den mellem Heder og Moser og har kun antiquarisk Mærkelighed.

Pag. 40. Hald-Slot. Der gaves et Gammel-Hald, af hvis Ruiner Niels Bugge siges at have bygget sin Gaard. Denne sidste stod i halvfjerde Hundrede Aar, indtil Oberst Daa lod den nedrive og opbyggede en ny Gaard midt imellem begge de to ældre. — Hjelm, en Ø under Mols Herred, med en Borg, der i lang Tid var den berømte Marsk Stigs Tilholdssted.

Pag. 57-58. Vitskøl-Kloster, stiftet 1158 af Valdemar I, nu Herregaarden Bjørnsholm i Viborg Stift, Gislum Herred. Den var en Filial af Esrom-Kloster og derfor i vigtige Sager afhængig af samme. — Øm-Kloster (cara insula) i Tyrsting Herred, var anlagt af Munke fra Vitskøl, blev nedbrudt 1570; men Stedet kaldes endnu Emborgkloster. Disse 2de Klostre tilligemed Esrom vare for Bernhardiner-Munke. — Nørre- eller Glenstrup-Kloster i Nørrehald-Herred var et af de ældste i Danmark, rimeligviis blot for Munke (Benedictinere).

Pag. 61. „Ved St. Søren i Rye." I Rye laae Øm-Kloster.

Pag. 73. Sandemænd kaldtes de Mænd, der udvalgtes til at kjende i Drabssager og Markeskjels-Trætter. Deres Forretning kaldtes Sandemænds-Tog.

Pag. 77. „Uden os var I bleven hos den baierske Ludvig." Valdemar havde tilbragt sin Ungdom hos Keiser Ludvig af Baiern.

Pag. 90. Veronica. Efter Danske Magazin VI. 97, hvor et Aftryk findes af et Seigl, der forestiller en Veronica, har dette Navn ikke, saaledes som den catholske Legende vil, sin Oprindelse fra den omtalte fromme Qvinde, men skal betyde vera icon domini.

Pag. 120. Thvilum, et Kloster i Gjern-Herred.

